

דף ה מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהם בתשובה.

כתבו שם התוספות וז"ל כדי שיחזרו בהם בתשובה לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם לדבר כו'. רבים מן המעיינים נתקשו בהבנת דבור זה מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לומר דבר הנראה נגד האמת ועוד מאי נפקא מינה בין טעמיה דקרא קא דריש לבין נותן טעם לדבר.

ונראה לי דהכי פירושו משום דלא שייך למימר טעמא דקרא קא דריש אלא דוקא היכא דנפקא לן מינה מידי שאינו עוקר הכתוב לגמרי בידיים רק שעושה הקרא לאו דוקא כגון לא תחבול בגד אלמנה דמשמע בין ענייה בין עשירה דקרא סתמא כתיב וכולל ואפ"ה קאמר רבי שמעון בפרק המקבל דעשירה ממשכנין אותה וקרא לאו דוקא וזה מכח דקא דריש טעמא דקרא שהוא מתוך שאתה ממשכנה אתה חייב להחזיר לה אתה משיאה שם רע בשכנותיה וכגון והשביע אותה הכהן דמשמע אותה לבדה ולא שתי סוטות כאחת אע"ג שהיא רותתת דקרא סתמא כתיב ואפילו הכי קאמר רבי שמעון בפרק קמא דסוטה שאם היא רותתת משקין שתי סוטות כאחת וזה מכח דקא דריש טעמא דקרא שהוא כדי שלא יהא לבה גס בחברתה וכהנה רבות אשכחן בגמרא.

וכן במקום שהטעם מפורש בקרא לא קא דריש טעמא דקרא לעקור הכתוב בידיים כגון כי יסיר את בנך דאיתר ליה לרבי שמעון דבלאו פירושא דקרא הוה דרשינן ביה טעמא ואתא לרבות כל המסירים אפילו שאר אומות ע"א כדאיתא בקדושין פרק האומר ודכוותה אמרינן בסנהדרין פרק כ"ג גבי לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו ואם איתא דכאן טעמא דקרא קא דריש א"כ בהכרח צריך אתה לומר דס"ל דדוקא מן הסתם מקבלין קרבנות מפושעי ישראל אבל אם אנו יודעים בודאי שלא יחזרו בהן בתשובה אין מקבלין מהן קרבנות אע"ג דקרא סתמא כתיב וכולל וזה מכח דקא דריש טעמא דקרא שהוא כדי שיחזרו בהם בתשובה דאל"כ למאי נפקא מינה קא דריש טעמא דקרא ובאמת הא ליתא דאם כן אנו עוקרין הכתוב לגמרי בידיים מכח דקא דריש טעמא דקרא וזה לא שייך כמו שנתבאר ועוד מדיליף רבי שמעון בסמוך דאין מקבלין קרבן מן מומר לכל התורה כולה מקרא אשר תעשינה בשגגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו וכו' אלמא דמקבלין קרבנות מפושעי ישראל דהיינו מומר לדבר אחד אע"ג שאנו יודעין בודאי שלא יחזור מאותה עבירה דדוקא כשמביא קרבן על אותה עבירה עצמה אין מקבלין ממנו הלכך כתבו התוספות לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם למה מרבה טפי מומר לדבר אחד מן מומר לכל התורה כולה.

שוב מצאתי כה"ג בתוספות בסוטה ריש פרק המביא גבי כדי ליגעה כדי שתחזור בה וז"ל ולא שייך למימר דריש טעמא דקרא אלא היכא דנפקא לן מינה מידי דמרבי מיניה וקרא סתמא כתיב וכולל וכו'. ונ"ל ביאור דבריהם על דרך שפירשתי לעיל דמה לי אם נאמר כדי שיחזרו בהם בתשובה או אם נאמר כדי שתחזור בה ור"ל דאם איתא דטעמא דקרא קא דריש א"כ בהכרח צריך אתה לומר דס"ל דדוקא מן הסתם היה נותנה את מנחתה על ידה כדי ליגעה אבל אם אנו יודעין בודאי שלא תחזור בה לא היה נותנה את מנחתה על ידה אע"ג דקרא סתמא כתיב ונתן על כפיה את מנחת הזכרון וזה מכח דקא דריש טעמא דקרא שהוא כדי שתחזור בה דאל"כ למאי נפקא מינה קא דריש טעמא

דקרא ובאמת הא ליתא דא"כ אנו עוקרין הכתוב לגמרי בידיים מכח דקא דריש טעמא דקרא ותדע דהא בסוף פרק ארוסה אמרינן דגדמת לא היתה שותה דבעינן ונתן על כפיה אלמא דבעינן על כל פנים ונתן על כפיה אלא בעל כרחך צריך אתה לומר דאע"ג שאנו יודעין בודאי שלא תחזור בה אפ"ה נותן את מנחתה על ידה דגזירת הכתוב הוא.

כן נראה לי: ע"ב אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו. תימה מה צריך קרא למעט לאינו שב מידיעתו ועומד ברשעו הא הוי זבח רשעים והיכי תיסק אדעתין לומר דמביא וי"ל דאיצטרך להיכא דחזר בתשובה אחרי כן ובשעה שאכל לא היה שב מידיעתו כך כתבו התוספות וקשה לי על דבריהם שהרי נפקא לן מקרא מכם ולא כולכם להוציא את המומר לע"א שאין מקבלין ממנו קרבן עולה א"כ מאי משני התוספות לקושייתם התם גבי עולה מה צריך קרא למעט הא הוי זבח רשעים תועבה ובפרט לפי מה שפירש רש"י בהדיא הטעם שאין מקבלין ממנו עולה משום דכתיב זבח רשעים תועבה א"כ מה צריך קרא למעט.

לכן נ"ל ליישב קושייתם של התוספות עם הצריכותא דעביד הגמרא דאיצטרך קרא למעט מומר לע"א שאינו מביא חטאת אע"ג שאינו שב מידיעתו ועומד ברשעו משום דסד"א הואיל דחיובא הוא אימא לקבל מיניה כדי שלא יהא חוטא נשכר והא דכתיב זבח רשעים תועבה היינו בקרבן נדבה קמ"ל דאפילו חטאת שהוא חיובא לא מקבלינן מיניה כן נ"ל: ואמר רב המנונא מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם איכא בינייהו.

מה שיש להקשות כאן כתבתי באריכות בפרק בתרא דהוריות: דף טו המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל וכו'. בכל המקומות דמייתי הגמרא ברייתא זו פירש רש"י כדפירש כאן זולת בכתובות פרק אלו נערות פרש"י כמה שכתב כאן בשם ואית דמפרשי ונ"ל דטעות סופר הוא בכתובות דאל"כ אי אפשר דהווי שתקי התוספות מלהשיג עליו כמנהגם ואיכא למידק על הא דפרש"י כאן דאילו רב יהודה שרי ליה לאורתא אפילו לדידיה דלא קניס שוגג אטו מזיד והא ליתא דהא בגיטין פרק הניזקין מייתי הגמרא ברייתא זו ומוכיח מינה דרבי יהודה קניס שוגג אטו מזיד וי"ל דלהכי קאמר רש"י דרבי יהודה לא קניס שוגג אטו מזיד בערך ר' יוחנן אבל בערך ר"מ ודאי קניס ועל מה שכתבו התוס' דאי במזיד לא יאכל דר"מ עולמית קאמר א"כ היינו מזיד דרבי יהודה קשה לי הלא יש לדחות ולומר שיש חילוק ביניהם באחרים כי לדעת רבי יהודה אסור לאחרים בו ביום מדקאמר עולמית אבל לדעת רבי מאיר שלא הזכיר עולמית נוכל לומר דמותר לאחרים אפילו בו ביום וצל"ע: ע"ב אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא כו'.

כתב הר"ן וז"ל ומהא שמעינן דבשר חי לאחר הדחה אפילו בלא מליחה שרי וכו'. והביאו בית יוסף בטור י"ד סימן ע"ו וכתב עליו וז"ל נראה דהדחה מיהא בעי משום דם שעל פניו ואפשר דהוא הדין לצלי ויש לדחות דצלי שאני דנורא מישב שייב ליה ע"כ.

ואני תמיה טובא עליו היאך אשתמיטתיה מה שכתב הר"ן בפרק השוחט גבי השוחט בהמה ועוף ולא יצא מהן דם וכו' והילך לשונו ומקשו הכא נהי שלא הוכשרו בדם על כרחין קודם אכילה הוכשרו במים דאי לקדירה הרי הוכשרו במים שבה ואי לצלי הוכשרה נמי בהדחה דודאי אפי' לצלי הדחה בעי מפני הדם שעל פני הבשר דכי אמרינן

דנורא משאב שאיב הני מילי דם הנבלע באברים אבל דם שהוא בעין אינו יוצא על ידי האש דאדרבה מתייבש הוא שם ולאומצא נמי ודאי בעי הדחה מפני הדם שעל פניו דלא מיקרי דם האברים שלא פירש אלא דם הבולע בבשר אבל מה שעל גביו ודאי אסור וצריך הדחה יש לומר אשכחת לה דאכיל ליה לצלי בלא הדחה ואם תאמר דדם שעל פניו אסור ליתא דדם מישריק שריק ואינו אסור אלא כדי קליפה היילכך קולף את החיצון והשאר מותר עכ"ל.

הרי קמן מבואר שגילה דעתו מבוארת ומבוררת דאפילו צלי וכן באומצא צריך הדחה ראשונה מפני הדם בעין שעל פני הבשר ואוסר אפילו בדיעבד כדי קליפה והא דלא אסר יותר מכדי קליפה היינו משום דאזיל לטעמיה שפסק בפרק גיד הנשה ובפרק כל הבשר דאין רותח דצלייה אוסר יותר מכדי קליפה או כדי נטילה לכל היותר ואפילו אי הוה נפל דם בעין גמור וצלול מעלמא על גבי בשר רותח ונצלה כך לא הוה אסור יותר כדי קליפה וכמ"ש התוספות והרא"ש ז"ל בהדיא בפרק כל הבשר גבי אין מחזיקין דם בבני מעיים ע"ש ולא במקום הזה בלבד כתב כן הר"ן אלא גם בשני מקומות אחרים המקום אחד הוא בפ"ק דחולין גבי השוחט בסכין של ע"א וז"ל אבל הרמב"ן ז"ל כתב דמסתברא דאפילו לצלי נמי אמרו דבעי הדחה לפי שדם שעל פני הבשר אינו הולך ע"י האש אדרבה נקרש הוא ומתייבש ונשאר על הכשר כו' מקום השני הוא בפרק גיד הנשה ושכתב שם בשם רבינו יונה ז"ל גבי רישא בכבשא המהבהב אווזים ותרנגולים באור לחרוך שיורי הנוצה שעליה אם הוציא בני מעים תחלה צריך שידחנו מבפנים יפה יפה קודם שיהבהבו לפי שהגוף מלא דם ואין כח באש להפליטו לחוץ שאין האש מוציאה דם אלא הבלוע אבל הדם שהוא בעין אין האש מפליטו אדרבה מצמת צמית ליה ואסיר עכ"ל.

ואם כתב כן בשיעור מועט כזה כמו הבהוב כ"ש בצלייה גמורה ולפי שרחוק הוא לי להאמין שבית יוסף שכח מ"ש הר"ן בכל אלה ג' מקומות שהבאתי לכן אומר אני שבית יוסף לאו לפרושי דברי הר"ן אתא ולאוקמי דעת הר"ן בהכי אלא סברא דנפשיה מוסיף ואמר ואפשר דה"ה לצלי ויש לדחות כו' אע"ג שפשט הלשון לא משמע הכי: פרק אלו טרפות דף נז אמר רב יהודה אמר רב שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שמא ניקבה הריאה ושמואל אמר תיבדק וכן אמר רבי יוחנן תיבדק כו'.

וכתב הרב מהר"י קולון ז"ל בשורש ל"ה שאם נמצא הגף שבור ואינו יודע אם קודם השחיטה או אח"כ טרפה ואע"ג דתלינן בזאב ובמשמשא ידא דטבחא שאני התם דאיכא רגלים לדבר וכמו שפסקו ה"ג ומביאו הסמ"ק לפסק הלכה דכל ספק טרפה לחומרא כגון ספק נשבר העצם ויצא לחוץ כו' ספק לפני שחיטה ספק לאחר שחיטה וכן בוקא דאטמא כו' ולא אמרינן כה"ג נשחטה הותרה כדאיתא התם עכ"ל.

וקשה לי טובא על הרב ז"ל וכי פליג הוא על הגמרא שהיא מלאה על כל גדותיה דספק ספיקא מותר בכל האיסורים אפילו בדאורייתא ואפילו בע"א וכי האי גוונא ממש הקשה מהרא"י ז"ל בהגהות שערי דורא על ר"י בעל התוספות שפסק דאין להתיר ספק דרוסה שנתערבה באחרים מכח ספק ספיקא ותירץ דלא אסר ר"י אלא דוקא כשלא נודעו שני הספיקות ביחד אלא נודע מתחלה שהזאב דרס קודם שנתערבו ובאותו פעם לא היה

אלא ספק אחד באיסור דאורייתא ונעשה באותו פעם באיסור ודאי וכשנתערב אח"כ הוי כמו ודאי איסור דאורייתא שנתערב ויש מתרצים לדברי ר"י בדרך אחר דשאני ספק דרוסה שנתערבה דאין השני ספיקות באין בענין אחד ובגוף אחד ובנדון שלפנינו אי אפשר לתרץ כל זה שהרי יש שני ספיקות אם יש כאן איסור כלל או לא והספיקות הם בענין אחד ובגוף אחד וגם נודעו שני הספיקות ביחד דכל אפי שוה דבה"ג מותר כמו שכתב הרב מהר"ם איסרלס ז"ל בהגהתו לש"ע בי"ד סוף סימן ק"י על מה שפסק הש"ע כדעת ר"י שהבאתי לעיל וז"ל וי"א הטעם דאיסור הואיל והספק הוא איסור מדאורייתא ולא נוכל לומר עוד ספק שאין כאן איסור רק שנתערב באחרים לא מקרי ספק ספיקא ואסור אבל אם היו ב' ספיקות אם היה כאן איסור כלל ונודעו ב' הספיקות ביחד מתירין ספק ספיקא בכל מקום אפילו באיסור דאורייתא וגופו של איסור ואפילו היה לו חזקת איסור כגון עוף שבחזקת איסור עומד ונשברה או נשמט גפו ספק מחיים או לאחר שחיטה ואם תמצא לומר מחיים שמא לא נקבה הריאה יש להתיר מכח ספק ספיקא אף על פי שיש לברר ע"י בדיקת הריאה אין לחוש עכ"ל.

והוא מדברי הגהות ש"ד וא"ו הארוך כלל כ"ו. ועוד קשה לי על מה שכתב הרב ז"ל וכמו שפסקו ה"ג ומביאו הסמ"ק לפסק הלכה דכל ספק טרפה לחומרא כגון ספק נשבר העצם ויצא לחוץ כו' מה דמות ראייה מביא מדברי הסמ"ק הלא אין הנדון דומה לראיה כלל דשאני ספק נשבר העצם ויצא לחוץ וכן בוקא דאטמא ולא ידע אי איעכל ניביה או לא שאסרו חכמים איסור ודאית אלו נודע לנו שנשבר העצם ויצא לחוץ מחיים וכן בוקא דאטמא אי איעכול ניביה ושף מדוכתיה מחיים וכל כה"ג שיש כאן ודאי איסור אלו היה נתברר לנו אותו ספק לאפוקי בנדון שלפנינו אף אם היה נודע לנו שנשבר הגף קודם שחיטה לא היה כאן ודאי איסור אלא יש לו תקנה בבדיקה שהרי אפילו בשמוטה לא אסרו איסור ודאית אלא להצריכה בדיקה וחילוק זה מבואר בדברי א"ו הארוך כלל כ"ו שכתב וז"ל אבל אם נמצא בעוף לאחר שחיטה שנשבר הגף אפילו סמוך לגוף ממש ולא הושחר פי המכה ולא ידעינן אי קודם שחיטה נשבר או לאחר כך מאחר שאין שבירתה מהי"ח טריפות אלא שחיישינן ביה לנקובת הריאה ולא אסרו חכמים העוף איסור ודאית מחמת ספק זו אלא יש לו תקנה בבדיקה למי שבקי בבדיקה אע"פ שאנו צריכין לאסור עתה מספק כל דבר שצריך בדיקה מ"מ חסרון ידיעתנו לא חשיב איסור דרבנן ויש להתירו אפילו בלי תערובות מטעם ספק ספיקא שמא לאחר שחיטה נשבר ואת"ל קודם שחיטה שמא לא נקבה הריאה דהשתא השני ספיקות מענין אחד ובגוף אחד הם שמא אינה טרפה וכן בכל כה"ג עכ"ל.

ובהכי ניחא לי שבעל א"ו הארוך אע"פ שמביא דברי סמ"ק דלעיל לפסק הלכה ובכלל נ' לא נמנע מלפסוק להתיר בנדון שלפנינו ומיהו לענין שמוטה בכה"ג נראה בעיני לפסוק כדעת הרב ז"ל משום דגרסינן שם בפרק אלו טריפות שהבאתי לעיל אמר רב יהודה אמר רב שמוטת ירך בבהמה טרפה שמוטת יד בבהמה כשרה שמוטת ירך בעוף טרפה שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שמא נקבה הריאה ושמואל אמר תיבדק וכן אמר רבי יוחנן תבדק וכן הלכתא ואם כן בהכרח צריך אתה לומר דלרב הוה ליה בודאי טרפה דאלו היה לרב רק ספק טרפה שמא נקבה הריאה למה לא יועיל לה בדיקה כיון דידעינן מקום הטרפות שהוא בריאה נבדוק אותה להכשירה אם לא נקבה אלא ודאי סבר דודאי

נקבה הריאה ואין להכשירה ע"י בדיקה והא דקאמר חיישינן שמא נקבה הריאה נ"ל פירושו ודאי וכן מצינו בגיטין פרק השולח דף מ' דגרסינן התם האומר נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתן לי חיישינן שמא זיכה לו על ידי אחר ופירשו התוספות וז"ל חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר האי חיישינן הוי ודאי כמו חיישינן שמא במי מילין כתבו עכ"ל התוספות ואיכא למימר דהכא נמי קאמר רב חיישינן שמא נקבה הריאה וסבר דודאי נקבה הריאה וכמו שכתב הטור י"ד בשם בעל העיטור ובעל התרומה שהיא טרפה דלא מהניא ליה בדיקה משום דבודאי נקבה הריאה והיינו כוותיה דרב משום שלא היו גורסין וכן אמר רבי יוחנן וה"ל רב ושמואל וקי"ל כרב באיסורי ומעתה נוכל לומר דאף לדברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דגרסי וכן אמר רבי יוחנן תיבדק והלכתא כשמואל ורבי יוחנן דסברי תיבדק היינו לדידהו דהווי בקיאיין בבדיקה אבל לדידן דאין אנו בודקין הריאה הוי בודאי נקבה אף לדידהו ומה שכתב בא"ו הארוך שהבאתי לעיל דחסרון ידיעתנו לא חשיב איסור דרבנן יש להשיב ספק דרוסה יוכיח דאסרינן ספק דרוסה אע"ג דהוי ס"ס כדאמרינן בפרק א"ט וכתבוהו כל הפוסקין חוששין לספק דרוסה כגון שרואין ארי שנכנס לבין השוורים חוששין שמא דורסן וכו' ואע"פ שלא אסרו החכמים איסור ודאית מחמת ספק זו אלא יש לו תקנה בבדיקה כדאיתא שם בגמרא אמרי בני רבי חייא דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים ופירשו התוספות והרא"ש דאפילו לודאי דרוסה מהני בדיקה הרי יש בספק דרוסה ספק ספיקא דהיינו ספק נדרסת ביד או בשן ואפילו את"ל ביד שמא לא נקבו בני מעיי' ואם היינו בקיאיין בבדיקת דרוסה אפשר היה לברר שכשרה היא ואפ"ה היא אסורה כודאי דרוסה ואם כן כשם דספק דרוסה אסרינן כאלו נדרסה בודאי בענין שנטרפה בו ואם היה ספק לו אם נעשה מחיים או לאחר מיתה היה בודאי אסור מספק מאחר שיש לה דין של ודאי דרוסה לדידן דאין אנו בקיאיין בבדיקה הכי נמי כשנשמט הגף איכא למימר דכולי עלמא מודו דבודאי נקבה הריאה דנין אותה לדידן דאין אנו בקיאיין בבדיקת הריאה כמו לרב שדן אותה בודאי טרפה כדפירשתי ואל תשיבני כיון דודאי היא למה פסקו הפוסקים כשמואל ורבי יוחנן דמהני לה בדיקה מפני שיש לומר שהרי ודאי דרוסה נמי מועיל לה בדיקה לדעת הפוסקים אם ידוע שלא דרס בושט וכן מצינו כמה ספיקות שעשו אותן חכמים כודאין כמו גבי הוריקה כבד כנגד בני מעיים דגרסינן שם בפרק זה בעי מיניה רבי יוסי מריב"ל הוריקה כבד כנגד בני מעיים מהו א"ל טרפה ולא יהא אלא נטילה אמר רבא כיון שהוריקה כבד כנגד בני מעיה בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעיה וטרפה וכתב הר"ן ז"ל זו היא גרסת הגאונים ז"ל וכן בהלכות הרב אלפסי ז"ל ולפי גירסא זו משמע שכל שהוריקה כבד אע"פ שלא ראינו שנפלה לאור כודאי משוינן לה וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה"ש עכ"ל.

אם כן מצינו ספק ספיקא שהוא רחוק מאד דנפילה לאור מילתא דלא שכיחא הוא והירקות בכבד מצוי תמיד ואפילו הכי אנו אוסרינן אותה ולא אמרינן דספק ספיקא הוא ספק נפלה ספק לא נפלה ואת"ל נפלה שמא לא הוריקה מחמת האור דירקות בכבד שכיחא מחמת חולי כדכתב הר"ן וגם אם נפלה לאור והוריקה כבד כנגד בני מעים מחמת האור שמא לא נקבו בני מעים אלא משוינן כל הני ספיקות כודאין ואע"פ שהר"ן מתמיה על גירסת הרב אלפסי ז"ל וז"ל וזה מן התימא שהרי הירקות מצוי הוא תמיד בכבד מחמת חולי וכיון שלא ראינו שנפלה לאור למה לא נתלה בחולי דהא תלינן בזאב וכו' ו

ומסיק לתרץ דברי הרב אלפסי ז"ל בשינוי דחיקא שאין הלשון סובלו וגם הרא"ש כתב כדברי הר"ן שעיקר הגירסא דלא כהר"ף מ"מ הרמב"ם והרשב"א פסקו בהדיא כגירסת הר"ף אף אם אינו ידוע שנפלה לאור אסרינן כשהוריקה כבד כנגד בני מעים וכן פסק בית יוסף ע"ש.

הרי מצינו כמה ספיקות בדבר איסור שהם בעיניהם כודאי איסור ואוסרים וא"כ למה לא נאסר שמוטת גף כמו כן בשני ספיקות דאיכא למימר כשנשמט הגף ודאי נקבה הריאה וליכא אלא חד ספק ואפשר עוד לומר כל היכא דלא מצינו לברר מחמת חסרון חכמה שאין אנו בקיאים להבחין אינו קרוי ספיקא ולכן פסק בסמ"ק דספק סרסא שבא לפני חכם ואינו יודע אם נעשית קודם שחיטה או לאחר שחיטה טרפה ולא כמו שכתב באיסור והיתר הארוך כלל נ' דאף הספיקות שהן מחמת חסרון חכמה קרוי ספיקא ע"ש.

ולפי זה אפשר לומר דעיקר ראיית הרב ז"ל מדברי סמ"ק היה ממה שפסק לענין ספק סרסא כנזכר ודוק. ועוד קשה לי על הרב ז"ל על מה שפסק להטריף בכי האי גוונא לענין שנשבר הגף הלא הוא בעצמו כתב בשורש ל"ח שלא נמצא טרפות זה דשבירת גף בגמרא כלל ולא בפוסקים אלא במרדכי וכן בספר האגודה והלכתא להכשיר בכל ענין אך המנהג להטריף כל שנשבר סמוך לגוף כרוחב אצבע אגודל ולכן יש לסמוך על זה להכשיר ואם כן למה יש להחמיר כל כך בדברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור והרבה יותר תמיה אני על הרב מהר"י קארו ז"ל שפסק בשלחן ערוך שלו כדברי הרב מהר"י קולון ז"ל ממש שהרי הוא פסק בספר בית יוסף וכן בשלחן ערוך עצמו שם לפני זה דאפילו אם ידוע שנשבר הגף קודם שחיטה ואפילו סמוך לגוף ואפילו נצרר הדם בצלעות מותר בלא בדיקה וא"כ דבריו סותרין זה את זה ולכן נראה לי שיש טעות סופר בשלחן ערוך וראוי להיות שמוט במקום שבור וטעמו כדפירשתי לעיל אבל דעת הרב מהר"י קולון ז"ל נפלאה והיא רחוקה בעיני וצריך נגר ובר נגר דיפרקינה: דף סג אמר שמואל קישות שהתליעה באיביה אסורה משום שרץ השורץ על הארץ וקשה לי למה נקט שמואל דוקא קישות ולא נקט פרי סתמא וי"ל דמשום הכי נקט קישות לאשמועינן שהתלעה אינה מצויה בה ונפקא מינה שאין צריך בדיקה אפילו תוך י"ב חדש וגילה זה במה שאמר קישות שהתליעה כו' כלומר שאין בו חשש אלא דוקא כשהתליעה בודאי ושאר מיני פירות שזרכן להתליע במחובר אסור לאוכלן כל שנים עשר חדש עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת כדאיתא שם בפרק אלו טריפות אמר רב הונא כל בריה שאין בה עצם אינו מתקיים שנים עשר חדש אמר רב פפא ש"מ מדרב הונא הא דאמר שמואל קישות שהתליעה באיביה אסורה הני תמרי דכדא לבתר תרי עשר ירחי שתא שריין ופירש רש"י הני תמרי דכדא שהתליעו ואין ידוע אם במחובר אם בתלוש לבתר שנים עשר ירחי שתא שריין דאי במחובר התליעו לא הוה חיה עד השתא וכתב עליו הר"ן ז"ל מה שכתב תמרי דכדא שהתליעו לא נהירא דאי כשהתליעו ודאי עסקינן מה שאמר תמרי דנקט ולא נקט פירי סתמא אלא משמע דא"ה נקט תמרי לפי שהתלעה מצויה בהם ולומר דכיון שהדבר מצוי אף על פי שהוא מיעוט למיעוט המצוי חששו וכן כתב הרמב"ם בפרק ב' כל מיני פירות שזרכן להתליע במחוברין לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת ואם שהה הפרי אחר שנעקר שנים עשר חדש אוכל בלא בדיקה שאין תולעת שבו מתקיימת שנים עשר חדש כו' ואם איתא דהתלעה מצויה

בקישות עדיין הקושיא של הר"ן במקומה עומדת ויותר חזקה מאי שנא תמרי דנקט הלא לא הוה צריך למינקט לא תמרי וגם לא פירי סתמא מאחר דקאי על דברי שמואל הכי הוה ליה לומר שמע מינה מדרב הונא הא דאמר שמואל קישות שהתליע באיביה אסורה לבתר תרי עשר ירחי שתא שריא כו' וזה נראה לי ברור.

וכתב הרא"ש ז"ל אהא דאמר רב פפא הני תמרי דכדא לבתר תרי עשר ירחי שתא שריין וזה לשונו ואם תאמר אמאי שרו בתר שנים עשר חדש דילמא גדלו במחובר ושריץ שמת אסור ותירץ הראב"ד ז"ל דהא דקאמר אינו מתקיים שנים עשר חדש ר"ל דאחר שנים עשר חדש אין בו לחות כלל והוי כעפרא בעלמא ודייק מלישנא דקאמר אינו מתקיים ולא אמר אינו חי ע"כ.

וכן כתב הר"ן ז"ל וכי תימא היכי פשטינן הכא דמשום שאינו מתקיים שנים עשר חדש לאחר שנים עשר חדש שריין דהא אע"פ שאינו מתקיים ואינו חי כי מת נמי אסור לאו קושיא הוא דאינו מתקיים קאמרינן כלומר אפי' מת אינו מתקיים אלא חוזר לעפרו אבל לעולם כל שהוא מתקיים אפילו מת נמי אסור ע"כ.

ואני בעניי איני רואה הכרח לדיוק זה דהא מצינו הרבה משניות דאמרו בחזקת שהוא קיים בחזקת שהן קיימין כו' ופירושו שהוא חי וכי תימא שיש חילוק בין מתקיים לבין קיים א"כ לא ה"ל למידע מדלא אמר אינו חי אלא מדלא אמר אינו קיים שנים עשר חדש ומיהו ל"נ להביא ראיה מוכרחת שאי אפשר לומר הא דאמר רב הונא אין מתקיים היינו אין חי שנים עשר חדש שהרי איתא במדרש רבה פרשת שופטים מה ראה שלמה ללמוד לעצל מן הנמלה רבנן אמרין הנמלה זו שלשה בתים יש לה כו' ואינה חיה אלא ששה חדשים למה שמי שאין לו גידים ועצמות אינה חיה אלא ששה חדשים כו'.

ואי אפשר לומר דרב הונא פליג על רבנן בדבר שתלוי במציאות וכתב עוד שם הרא"ש ז"ל ומיהו באותם שרגילים לגדל תולעים גם לאחר שנים עשר חדש צריך לבדוק ולהשליך התולעים הנמצאים בחוץ ביניהם או על גב הפרי דאיבעיא לן לקמן אם פירשו לגג תמרה ואף אחר שהשליך הנמצאים מבחוץ יש לחוש שמא כשיתנם לתוך המים בקדירה יצאו לחוץ וירחשו במים או בדופני הקדירה או על גב הפרי הילכך מנהג יפה כל אלו עדשים שמצוי בהן הכנימה בתוך שנים עשר חדש אין להן תקנה לאחר שנים עשר חדש יתנם לתוך מים צוננין והמתולעים והמנוקבים יעלו למעלה וישליכם ואחר כך יתנו לתוך מים רותחין בקדירה שאם נשאר בו תולע ימות מיד ולא יפרוש לחוץ עכ"ל.

וקשה לי על דבריו טובא דהא למה סתם וכתב בתוך שנים עשר חדש אין להן תקנה שהרי הוא גופיה כתב שם לעיל מזה ז"ל וכן כל מין פרי וקטנית שדרכן להתליע צריך לבדוק אם בא לאוכלו בתוך שנתו כו' ש"מ בהדיא שיש להן תקנה בבדיקה אפילו בתוך שנים עשר חדש ואם כן יש סתירה בדבריו מדידיה אדידיה ומיהו בהא איכא למימר דמה שכתב הרא"ש בתוך שנים עשר חדש אין להן תקנה לאו למימרא שאין להן תקנה כלל ושלא לאכלם תוך שנים עשר חדש אלא הך תקנה ליתנם לתוך מים צוננין כו' ואח"כ יתנו לתוך מים רותחין שהזכיר שם אין להן בתוך י"ב חדש אבל תקנה אחרת ודאי יש להן דהיינו בדיקה שצריך לבדוק כל חד וחד בפני עצמו שמא יש בו תולעת וכן

כתב בהדיא רבינו ירוחם בספר אדם וחווה בחלק ה' נתיב ט"ו ריש אות כ"ז וז"ל דכל מיני קטניות שדרכן להתליע כגון פולין ועדשים וכיוצא בהן בתוך י"ב חדש אין להם תקנה ואסור לאכלן בלא בדיקה כו' וכן הוא מבואר באר היטב בדברי הרשב"א והר"ן וז"ל הרשב"א בתורת הבית פולין ב' רחשים מצויין בהם כו' ולפיכך הבא לבשלן בלא בדיקה כיצד הוא עושה שורה אותן במים צוננין כדי שיכנסו המים בחורין ויוציאו הרחש שבתוכן ויפרוש כל העתיד לפרוש ואחר כך ישים בקדירה אחר רתיחת המים כדי שימותו הנשארין בחורין ואם נמצאו קצת בתוך הקדירה משליך ואוכל השאר שאין בהם כל כך שיאסרו בפליטתן את תערובתן ויראה לי שאסור לעשות כן תוך שנים עשר חדש מפני הרחש הקטן המצוי בעודן במחובר והרי אפשר לו להתקיים כן כל שנים עשר חדש ולפיכך כל תוך שנים עשר חדש צריכין בדיקה עכ"ל.

והילך לשון הר"ן ודאמרינן דלבתר תריסר ירחי שתא שרו יש בעלי נפש שהחמירו ואמרו דהני מילי לאכלן אבל לבשלן כמות שהן חיישינן שמא על ידי הבישול יהו פורשין ולא בטלי דבריה לא בטלה ולפיכך דקדקו בתקנתא להניח בתחלה במים חמין הרבה כדי שימותו כולן במקומן ואחר כך מבשלן ושוב אין לחוש שאפילו פירשו לאחר שמתו מותרין דעד כאן לא איבעיא לן לקמן פירשה ומתה מהו אלא בשפירשה ואחר כך מתה אבל פירשה משמתה מותרת.

וזה הענין אינו מספיק אלא למאן דגריס לקמן פירשה ומתה מהו וכדכתיבנא אבל למאן דגריס פירשה מתה מהו משמע דאפילו פירשה אחר שמתה מיבעיא ליה וסלקא בתיקו וכו' והילכך לא סגיא בהך תקנה דמים רותחין לפיכך צריך ליזהר לשהותן תחלה במים צוננין וכל הפירות שהתליעו קלין וצפין ועולין למעלה וזורקין אותן ואינך שרי דמסתמא לא נשאר בהן פרי שהתליעה ואם מצא מהן בתבשיל בשעת שהוא אוכלן זורקן ואוכל את השאר מיהו הך תקנתא תוך שנים עשר חדש לא סגיא שאין הפירות שהן מתליעין במחובר צפין כמו אותן שמתליעין בתלוש עכ"ל.

הרי אתה רואה בפירוש שכתבו דדוקא הך תקנה דמים צוננין ורותחין אין להן מהטעם המפורש בדבריהם אבל בדיקה מהני להו ואף על גב שראיתי לחכם אחד גדול הדור שהביא בחבורו דברי הרא"ש והטור י"ד בענין דין זה וכתב עליו וזה לשונו וכתב בית יוסף דכן כתבו הרשב"א והר"ן דתוך שנים עשר חדש לא מהני להו שום בדיקה עד כאן לשונו.

אין ספק אלי דמלת שום ט"ס הוא כי בודאי לא היה טועה כל כך טעות גמור ומיהו אכתי קשה לי קושיא אחרת אשר לא ראיתי ולא שמעתי מי ששת לבו אליה והיא חזקה בעיני מאד והיא זאת כיון שהרא"ש פסק בסוף פרק א"ט שאם מת התולע תוך הפירי ופירש אחר כך מותר אם כן למה הצריך הרא"ש ליתנם בתחלה לתוך מים צוננין כו' למה לא יספיק ליתנם בתחלה לתוך מים רותחים כדי שימותו כולן במקומן ושוב אין לחוש שאפילו פירשו לאחר שמתו מותרין כמו שכתבו ספר התרומה סימן ל"ה והסמ"ג בחלק ל"ה סימן קל"ב ושאר פוסקים ולא הצריכו כלל ליתנם בתחלה לתוך מים צוננין אלא ליתנם תכף לתוך מים רותחין והוא מהטעם שכתבתי מפני דסבירא ליה שאם מת התולע תוך הפירי ופירש אחר כך מותר וכמו שכתב הר"ן בהדיא דאין צריך לעשות הך תקנה

ליתנם בתחלה לתוך מים צוננין אלא דוקא לדעת הפוסקים דאם מת התולע תוך הפירי ופירש אחר כך אסור אבל לדעת הפוסקים שאם מת התולע תוך הפרי ופירש אחר כך מותר סגי ליתנם בתחלה בקדירה רותחת לתוך מים רותחין ושמא יש לומר דהרא"ש סבר דלכתחלה צריך לעשות להם תקנה בכל מה שיוכל לעשות שלא יבאו לאכול איסור כמו שכתב בהדיא רבינו ירוחם בספר אדם וחיה בחלק ה' נתיב חמשה עשר אות עשרים ושבעה עיין שם.

כן נראה לי: פרק חמישי דף פב תנא אם קדם השניה הרי זה זריז ונשכר זריז דלא עביד איסורא כו'. וכ' שם הרא"ש ז"ל בשם הלכות גדולות וז"ל בהמה שנשחטה אמה היום ונתערבה.

באחרות וצריך לשחוט מהן בו ביום כיצד יעשה מכה אותן וטורדן וכל הפורש מן הרוב הוא פורש ושנים הנותרים אסור לשוחטן עד למחר עכ"ל. וקשה לי על דבריו היאך מתיר לכבשינהו בידים כי היכי דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש שהרי בריש פרק התערובות תנן כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחד ברבוא ימותו כולם ופריך בגמרא נכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ומסיק אמר רבא משום קבוע הרי אתה רואה בפירוש דאסור לכבשינהו בידים כי היכי דניידי ולומר כל דפריש מרובא פריש ומיהו על בעל ה"ג עצמו לא קשיא מידי מפני שאפשר לומר דסבר כר"ת שכתבו התוס' בשמו שם בפרק התערובות ובפרק הנשרפים שיש חלוק בין קדשים לשאר איסורין דהמשנה דריש פרק התערובות דקתני ימותו כולם משום גזירה שמא יקח מן הקבוע מיירי דוקא בנתערבה בזבחים ולגבוה ומשום חומרת קדשים הוא אבל בעלמא אמרינן נכבשינהו דניידי אבל לדעת הרא"ש אי אפשר לומר כן שהרי הוא כתב בפרק גיד הנשה אהא דאמרינן גבי ט' חנויות כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ובנמצא הלך אחר הרוב וז"ל ואם תאמר ואמאי לא גזרינן בנמצא ביד גוי גזירה שמא יטול מן הקבוע כדאמר בפרק התערובות גבי כל הזבחים שנתערבו בהן חטאת המתות דפריך ונכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני גזירה שמא יקח מן הקבוע וכי תימא התם נמי אם פירשו מעצמן שרי אבל לכתחלה אסור לעשות כן גזירה שמא יטול מן הקבוע אם כן אמאי ירעו עד שיסתאבו כיון דפירשו מעצמן מותרין וכן הא דאמרינן התם גבי כוס של עכו"ם שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורין פירש אחד מהן לרבוא ומרובא לרבוא כולן מותרין למה לי שנתערב לרבוא מכי פריש יהא מותר אעפ"י שלא נתערב דמרובא פריש אלא משמע דאסור גזירה שמא יקח מן הקבוע ולא מסתבר לחלק בין קדשים ועכו"ם לשאר איסורין ויש לומר דהכא שהאיסור ידוע במקומו לא גזרינן שמא יקח הקבוע דמידע ידיע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וגם אדם נזהר ליקח משם כיון שידוע שיש חנות אחת מוכרת נבילה עד שידוע שמן הכשרות הוא לקח אבל כשהאיסור מעורב בהיתר אי שרית ליה כי פריש אתי ליקח מן הקבוע ורבינו תם לא היה סובר חלוק זה וכשנכנס זאב לעדר ודרס בהן שנים או שלשה לעיני הרואה ולא נגע באחרים היה מתיר כל חד וחד דפריש ולדידיה צריך לחלק בין קדשים ועבודת עכו"ם לשאר איסורין ולא מסתבר כן ובשאלת דרב אחאי בפרשת ויקרא ואלו אערוב ספק דרוסה אפילו אחת ברבבות כולהון אסורות ואי איבדור מנהון רובא לחדא דוכתא ומעוט לחדא דוכתא אמרינן איסורא בהנך רובא

איתנהו ומיעוטא שריין ודאי משקל חוטרא ובדרינון אסור דלמא אתי למשקל מקבוע ואיכל כדתנן כל הזבחים שנתערבו בו כו' ולא ירד לחלק ולדקדק כמו שדקדק ר"י אמאי ירעו עד שיסתאבו וכן מההיא דכוס של עבודת עכו"ם נראה דהלכה למעשה כדברי ר"י עכ"ל.

הרי אתה רואה בפירוש שהרא"ש הסכים לדעת ר"י דהיכא שאין האיסור ידוע במקומו לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש ודלא כר"ת שחילק בין קדשים לשאר איסורין ומיהו גם על הרא"ש לא קשיא מידי מפני שאפשר לומר דשאני אותו ואתו בנו שאין שם טרפות עליה כלל אלא שמחוסר זמן הוא לכן כולי עלמא מודו בזה שיש להקל לעשות הך תקנה דנכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש וכיוצא בזה חילק מהרא"י בת"ה סי' כ' גבי ספק טרפה וכן תירץ הרב מוהרר"ש לוריא ז"ל בהגהותיו לטור אבל על בעל הטורים קשה טובא שלא בלבד גבי אותו ואת בנו פסק כדכתב בה"ג שהבאתי לעיל אלא גם גבי ודאי דרוסה שנתערבה באחרות פסק כן דמותר לכבשינהו בידיים כי היכי דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש בסוף סימן נ"ז ואלו בסימן ק"י פסק ממש כדעת ר"י שאין חילוק בין קדשים לשאר איסורין דלא מיבעיא דאסור לכבשינהו בידיים כי היכי דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש דזה פשיטא אסור אלא אפילו אם פירש מעצמו כל היכא שאין האיסור ידוע וניכר במקומו לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש וז"ל הא דשרינן כשפירש אחד מהם מהרוב דוקא דומיא דט' חנויות שהאיסור ידוע וניכר במקומו אבל בעלי חיים ושאר דברים חשובים שנתערבו בהיתר שאינן בטלים אפילו באלף אפילו אם פירש אחד מהן מן הרוב אסור דכיון שאין האיסור ניכר במקומו חיישינן שמא יקח מן הקבוע עכ"ל.

וכבר ראיתי מה שכתב הרב מהר"ם איסרלס ז"ל בת"ה כלל ו' סימן מ"ג בישוב דברי הטור וז"ל והא דכתב הטור דאף אם פירש ממילא אסור דחיישינן שמא יקח מן הקבוע נראה לפרש דווקא כשפירש מקצת התערובות ונשאר שאר התערובות במקומו דאז איכא למיחש שמא יקח מן הקבוע הנשאר אבל אם נתפרדו כל התערובות ממקומן עד שלא נשאר שום קביעות במקומו ובשעת עקירתן ממקומן פירש מקצתן או כל אותן שפירשו מותרין דעל כל חז' אמרינן מרובא פריש מלבד שני האחרונים שהם אסורים וחילוק זה מוכרח כדעת הטור שהרי כתב ביורה דעה סימן י"ו ונ"ז גבי בעלי חיים שנתערבו דנכבשינהו דניידי ואמרינן כל חז' מרובא פריש ואם כן דבריו מותרין למה שכתב סימן ק"י ולכן מוכרח לחלק כדרך שכתבתי וכן כתב באורח חיים סימן שכ"ט בהדיא חילוק זה וכן השיב לי מורי הגאון מוהר"ר שכנא זצ"ל בישוב דברי הטור אמנם המדקדק בתוספות ואשר"י פרק גיד הנשה ופרק קמא דפסחים משמע דלית להו חילוק זה אבל דעת הטור מוכרח לחלק כמו שכתבתי עכ"ל ואני שמעתי ולא אבין היאך אפשר להעלות על הלב חילוק זה אפילו לדעת הטור אחר שיונח קיים דלית ליה סברת ר"ת שחילק בין קדשים לשאר איסורין שהרי הוא פסק בהדיא בסימן י"ו ונ"ז גבי בעלי חיים שנתערבו דמותר לכבשינהו בידיים כי היכי דניידי כו' והשתא אם איתא דסבר הטור דכל היכא שעוקר כל התערובות ממקומן עד שלא יהיה נשאר שום קביעות במקומו אז מותר לעשות בידיים הך תקנה ולכן פסק בסימן י"ו ונ"ז דמותר לכבשינהו בידיים כי היכי דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש א"כ הדרא הקושיא לדוכתה הא דפריך הגמרא בפרק

התערובות על הא דתנן ימותו כולן נכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש ומאי משני גזירה משום קבוע הלא יש תקנה דליכא למיגזר משום קבוע והיינו נכבשינהו דניידי כל התערובות ממקומן עד שלא יהיה נשאר שום קביעות במקומו ונימא כל דפריש מרובא פריש כמו שכתב הטור הך תקנה בסימן י"ו ונ"ז.

ועוד שהרי אפשר לומר דכל עצמו של המקשן לא נתכוון באומרו נכבשינהו דניידי אלא כך נכבשינהו דניידי כל התערובות ממקומן עד שלא יהיה נשאר שום קביעות במקומו ונימא כל דפריש מרובא פריש ומשני גזירה משום קבוע פירוש שאם אתה מתיר לכבוש בידים כדי שיתפזרו כולם ממקומן ויקח מן הפורשים איכא למיגזר שמא לא יפזר ויקח מן הקבוע ולכן הוכרחו ר"י והרא"ש לתרץ ההוא דאמרינן גבי ט' חנויות ובנמצא הלך אחר הרוב ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע כדאמרינן בפרק התערובות דמיירי שהאיסור ידוע וניכר במקומו דלא שייך למיגזר שמא יקח מן הקבוע והרשב"א תירץ בשם ר"ת באופן אחר דמיירי שפירש מעצמו ולא אמרו שם בפרק התערובות גזירה שמא יקח מן הקבוע אלא בכובש ביד כדי שיתפזרו שאם אתה מתיר לכבוש ביד כדי שיתפזרו ויקח מן הפורשים ודאי איכא למיגזר שמא לא יפזר ויקח מן הקבוע וכן כתב בשאלתות דרב אחאי ע"כ.

הרי אתה רואה בפירוש שהושוו כל הפוסקים האלה בענין זה אחר שמונח קיים לדעתם שאין לחלק בין קדשים לשאר איסורין שאסור לכבוש בידים כי היכי דניידי ולא אישתמיט חז' מנייהו לכתוב חילוק זה שכתב הרב ז"ל לדעת הטור והוא מהטעם שכתבתי דא"כ אכתי קשה על המשנה אמאי ימותו כולם.

ועוד קשה לי על הרב ז"ל למה כתב ולכן מוכרח לחלק כדרך שכתבתי הלא אינו מוכרח כלל דהא כבר ראה שתירץ בית יוסף לדברי הטור בדרך אחרת והילך לשונו ושמא יש לומר שמה שכתב רבינו ונראה שיש תקנה אפילו לודאי דרוסה שנתערבה באחרות וכו' לאו למימרא שהוא סובר שיהא הדין כן אלא בא להשיב על דברי סמ"ג שקודם שגמגם לאסור כדברי ר"י לא היה אומר צד להתיר אלא דוקא בספק דרוסה שנתערבה והלא אף בודאי דרוסה נמי יש צד להתיר על ידי דנכבשינהו דניידי וכדר"ת אבל לענין הדין מודה הוא דליתא לדר"ת אלא כדר"י עבדי עובדא דאמר שאם אין האיסור ידוע במקומו לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש וכמו שפסק בסימן ק"י עכ"ל.

ואי משום דקשה להרב ז"ל על תירוצו של בית יוסף שהבאתי דהא אי אפשר לתרץ כן גבי אותו ואת בנו שכתב הטור בפשיטות הלכה למעשה בסימן י"ו כר"ת א"כ יש להקשות על הרב ז"ל קושיא אחרת יותר חזקה וזוהי דהא הרב ז"ל בעצמו כתב דהאשר"י לית ליה חילוק זה ואם כן הקושיא שהקשה הרב ז"ל על הטור עדיין במקומה עומדת בתקפה ובגבורתה על האשר"י שהרי הוא פסק בהדיא בפרק אותו ואת בנו כמו שפסק הטור לענין אותו ואת בנו מדהביא דברי ה"ג בלא דעת חולקת כלל ע"ש.

ותמיה אני על הרב ז"ל איך לא הרגיש שלפי דבריו יהו דברי הרא"ש סותרין זה את זה ומה שנראה בעיני ליישב דעת הרא"ש ז"ל כבר כתבתי לעיל דשאני אותו ואת בנו שאין שם טריפות עליה כלל אלא שמחוסר זמן הוא לכן כולי עלמא מודו בזה שיש להקל לעשות הך תקנה דנכבשינהו דניידי ונימא כל דפריש מרובא פריש.

ובזה נתיישב גם כן הא דלא הרגיש בית יוסף כלל בסימן נ"ז גבי דרוסה ולא זו בלבד אלא אף פסק כן בפשיטות בש"ע גבי אותו ואת בנו כדעת הטור אעפ"י דבשאר איסורים פסק בש"ע בסימן ק"י כדעת הרשב"א וכבר נתבאר באר היטב בדברי הרשב"א דאסור לכתחלה לעשות הך תקנה דנכבשינהו דניידי וא"כ גם דבריו סותרים זה את זה ולכן מוכרח לחלק כדרך שכתבתי ופשוט הוא.

ועוד קשה לי על הרב ז"ל שכתב וכן כתב בא"ח סימן שכ"ט בהדיא חילוק זה מאי ראייה היא דהא חילוק זה שכתב הטור שם גמרא ערוכה היא ביומא דף פ"ד ואי אפשר ששום פוסק יחלוק עליו ולא הטור בלבד כתבו אלא גם הרא"ש בפסקיו שם דף ק"ב אע"ג דלית ליה חילוק זה לענין תערובות איסורין כמו שכתב הרב ז"ל בעצמו משום דהתם אין עסק וענין למיגזר שמא יקח מן הקבוע דהא מיירי לענין מפולש דוק ותשכח ומי שדעתו רחבה מדעתי יתרץ את דברי הרב ז"ל וישא ברכה והרב הגדול מהרש"ל ז"ל תירץ בדרך אחרת בהגהותיו לטור וזהו דאפשר שהטור מכריע הכא גבי דרוסה בדברי ר"ת מאחר דר"י כתב במרדכי בפרק גיד הנשה שיש להתיר כולם מטעם ספק ספיקא וכמ"ש בספר המצות בתחלה א"כ גבי דרוסה דנכבשינהו נמי מקילין דהא בלאו הכי איכא ספיקא שמא דרס בשן וודאי דרוסה דקאמר כלומר שאנו יודעין שנדרסה אבל מ"מ אין אנו יודעין בבירור אם דרסה ברגל או בשן ועוד אפילו אם נדרס בודאי שמא מהני לה בדיקה כמו שכתב הרא"ש ע"כ.

ואיני מבין את דבריו דהא מ"ש המרדכי שיש להתיר כולם מטעם ספק ספיקא אי אפשר שהוא כותב כן בשם ר"י דהא אדרבה הפוסקים כתבו בהדיא בשם ר"י דספק דרוסה לא מהני ביה תערובות כיון שספק הראשון היה בגופו ומדאורייתא אין להתיר מכח ספק ספיקא וכן פסק הטור עצמו בסימן ק"י כמו שנתבאר אלא מ"ש המרדכי אמנם יש להתיר כל אחד מטעם ספק ספיקא כו' לדעת ר"ת כתב כן שפירש בפ"ק דביצה גבי נתערבה באלף כולן אסורות דוקא על ודאי ביצה טריפה שבתחלת הברייתא דאלו אספיקא למה כולן אסורות והלא ספק ספיקא הוא ור"י פליג עליו ע"ש.

ועוד ק"ל על מה שפירש ודאי דרוסה דקאמר כלומר שאנו יודעין שנדרסה אבל כו' דלפי זה מאי אפילו דקאמר הטור. והנכון בעיני מה שתירץ בית יוסף שהבאתי לעיל ואני אביא ראייה מוכרחת לדבריו שאין להשיב עליה מדברי הטור עצמו שכתב בסימן ק"י הא דשרינן ספק ספיקא היינו דוקא על ידי תערובות אבל ספק טרפה שנתערב באחרות כולן אסורות עד שיהא בהיתר כדי לבטל האיסור אם הוא מדברים המתבטלים כיון שספק הראשון היה בגופו אין להתיר מכח ספק ספיקא עכ"ל.

הנך רואה שפסק סתם כמו שפסק סמ"ג בשם ר"י גבי ספק דרוסה שנתערבה באחרים ואם איתא אי אפשר שהיה סתם פסק לאיסור ולא היה מפרש שיש תקנה להתיר וזה נראה לי ברור: פרק שביעי דף צא ע"א כמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח כו'. כתבו התוספות וז"ל כמאן דאמר גיד הנשה לבני נח נאסר וא"ת דילמא לא נאסר ואפילו הכי היו מקיימין כמו שחיטה דקאמר ליה פרע להם בית השחיטה.

וי"ל מדקאמר והכא משמע דבלאו הכי לא משתרי אי נמי פרע להו בית השחיטה היינו נחירה שנצטוו על הנחירה עכ"ל. רבים מן התלמידים נתקשו בהבנת דברי התוספות

האלה ותמהו עליהם היאך כתבו שנצטוו על הנחירה והלא נבילה גמורה מותרת לבני נח ואני אומר לו חכמו ישכילו זאת לעיל בריש פרק השוחט ובפרק כסוי הדם דף פ"ה ע"ב גמרא ערוכה קאמר.

וכי תימא קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה ונחירתו זו היא שחיטתו כו'. וכן כתבו התוספות בכריתות ריש פרק דם שחיטה וז"ל ואפילו למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה נחירה מיהא בעי כו' והדבר פשוט שר"ל כיון שנצטוו שלא יאכלו אבר מן החי הרי בע"כ נצטוו שימיתו הבהמה בנחירה קודם שיאכלו ממנה והא דנקט דוקא נחירה ולא שאר דבר שהעוף והבהמה מתים על ידי כך י"ל משום שכך היה המנהג של בני נח להמית העוף והבהמה על ידי נחירה כמו שנוהגין הגוים עוד היום ולזה נתכוונו התוספות באמרם שנצטוו על הנחירה כי חשב יוסף שלא יאכלו משחיטתו שיאמרו דשמא חתך מן הבהמה אבר מן החי ולפיכך אמר פרע להם בית השחיטה והיינו נחירה כי כמו שמתיר השחיטה לישראל כך מתיר הנחירה לבני נח שלא יהיה אסור משום אבר מן החי.

ומה שפרש"י בפרק כסוי הדם שהבאתי לעיל נוחרו חונקו. רבינו עובדיה מברטנורה לא פירש כן בפירוש המשניות שלו בפרק אותו ואת בנו במשנה השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר כו' וז"ל והנוחר שתוחב הסכין בנחיריו וחותר עכ"ל.

וכן שמעתי אני מרבתי: דף צו תנן ירק שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה ובגמרא אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ומקשה איני והא אמר רב הונא גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מראש אזנו ומשני שאני חלב דמפעפע והדר מקשה ובחלב אסור והאמר רבה בר רב הונא עובדא היה קמיה דר"י בגדי שצלאו בחלבו ואמר קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו ומשני ההוא כחוש הוה כו' הנהו אטמהתא דאמליחו בי ריש גלותא בגידא דנשיא רבינא אסר רב אחא שרי אמר ליה רב אחא לרבינא מאי דעתך דאמר שמואל מלוח הרי הוא כרותח והא אמר שמואל קולף ואוכל עד שמגיע לגיד וכי תימא מאי כרותח דקאמר כרותח דמבושל והא מדקאמר שמואל כבוש הרי הוא כמבושל מכלל דרותח דצלי קאמר קשיא עד כאן הסוגיא דגמרא וכתב שם המרדכי בשם ר"י הלבן וכל שאר רבותינו שהביאו ראיה מהנהו אטמהתא דאמליחו בגידא דנשיא כו' דמליחה אוסר נמי עד ששים כדין בישול דאמאי שרי אי לא מטעם ששים כלומר מפני דהלכה כרב הונא דאמר גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מראש אזנו וכן במליחה דמלוח הרי הוא כרותח דצלי ואם כן הנהו אטמהתא אמאי שרי אלא על כרחך משום דהוה שם ששים ודרב הונא בדליכא ששים וקשה לי טובא חדא דאיך אפשר לומר דרב אחא לא שרי אלא משום דהוה שם ששים דהא רב אחא הקשה לרבינא מהא דאמר שמואל קולף ואוכל עד שמגיע לגיד אם כן שמעינן בהדיא דרב אחא הוה דין זה דהך עובדא דאטמהתא להא דאמר שמואל קולף ואוכל עד שמגיע לגיד דכשם דהתם בצלי מותר הכא במליחה נמי יהא מותר והיינו על כרחין מטעם דלא יהא חמור הטפל יותר מן העיקר לפי מה שהוכיח רב אחא מדברי שמואל דמליח כרותח דצלי קאמר והרי הדבר ברור דהא דקאמר שמואל קולף ואוכל עד שמגיע לגיד היינו על כרחך אפילו בדליכא ספק דאם לא כן מאי פריך בתחלת הסוגיא מהא דרב הונא דאמר אסור לאכול אפילו מראש אזנו על דברי שמואל

דאמר קולף ואוכל עד שמגיע לגיד דהא רב הונא מיירי בדליכא ספק כמו שאמר שם המרדכי בעצמו והשתא כיון דצלי אינו אוסר בפחות מס' איך אפשר לומר דרב אחא לא שרי במליחה אלא משום דהוה שם ששים דאם כן יהא חמור הטפל יותר מן העיקר ועוד קשה שהרי הגמרא חילק בהדיא בין חלב לבין שומן גיד הנשה דמשני שאני חלב דמפעפע הרי שמעינן בהדיא דשומן הגיד אינו מפעפע נראה לי דלזה נתכוין הר"ן במה שכתב דנראה מלשון הגמרא דשומן הגיד אינו מפעפע עיין שם.

ואם כן הקושיא שהוקשה לר"י הלבן מאחר דהלכה כרב הונא אם כן הנהו אטמהתא אמאי שרי מעיקרא ליתא דהא כבר הקשה בגמרא קושיא זו ותירץ דטעמא רבה איכא במילתא דשאני חלב דמפעפע לאפוקי שומן הגיד אינו מפעפע ואי אפשר לחלק ולומר דהיינו דוקא בצלי אבל במליחה בולע יותר דהא רב אחא ס"ל דמליח כרותח דצלי וממילא כשל עוזר ונפל עוזר ואף על גב שאפשר ליישב דיכול להיות שסובר ר"י הלבן דדוקא בתחלה בעי הגמרא לחלק בין חלב לבין שומן גיד הנשה אבל בסוף כשהקשה לו מרבי יוחנן דאף בנצלה בחלבו שרי תו אינו מחלק בין חלב לשאר איסורים וחזר מההוא תירוץ שאני חלב דמפעפע אלא תלוי הכל בששים ומה שאסר רב הונא לאכול אפילו מראש אזנו היינו בדליכא ששים ומה שהתיר שמואל להיות קולף ואוכל היינו דוקא בדאיכא ששים דומיא למה שהתיר רבי יוחנן אפילו בנצלה בחלבו ומשני כחוש הוה דפירושו כמו שפירשו התוספות בחד שינויא שיש בו מעט חלב כל כך שבטל בששים ולפי זה תלוי כל האיסורין במליחה בששים כמו חלב כמו שפ"ל כל זה הרב הגדול מהרש"ל ז"ל בא"ו שלו רק שנראה מדבריו שדוחק הוא לפרש כן וכן הוא לעניות דעתי ואף על גב שפירש מהרי"ף בסמ"ק דאין להקל כלל בגדי כחוש להתיר בלא ששים משום דהאי שינוייה דכחוש היה לא קאי לפי המסקנא וכן שינויא דכוליא בחלבה הוה אלא העיקר הוא כדמסיק בסוף כילבת באילפס הוה דאותו תירוץ אחרון דכילבת באילפס בא לסתור תירוץ הראשונים ולומר דלהד"ם כו' לא דמי כלל דשאני התם דכל אותן תירוץ פליגי במעשה שהיה בא לפני רבי יוחנן איך שהיה הלכך שפ"ל איכא למימר דתירוץ אחרון בא לסתור תירוץ הראשונים ולומר דהמעשה שהתיר ר"י לא היה בגדי כחוש בחלבה ולא כוליה בחלבה דכה"ג לא הוה שרי ר"י אלא המעשה שהתיר כילבת באילפס הוה לאפוקי הכא מה שתירץ שאני חלב דמפעפע לא כתיבא ולא רמיזה כלל בסוגיא שחזר ממנו.

ועוד קשה דאי איירי הך עובדא דאטמהתא בדאיכא ששים אם כן אמאי בעי רבינא לאוסרה ואף על גב דגם זה יש לדחות כמו שכתב הר"ן דלדברי מי שאומר דלצלי ולמליחה לא משערינן בששים בכל ענין אסר להו רבינא כלומר אפילו שהיה שם ששים משום דרבינא סבירא ליה כסברת הרא"ה ז"ל דאין ביטול בששים שייך אלא דוקא בקדירה מפני שהרוטב מוליך האיסור בשוה ולא בצלי ומליחה אף על פי שהוא מפעפע דשמא הרבה ממנו מתכנס במקום אחד ולכן אסור לעולם אפילו ביתר מששים מכל מקום קשה מאד איך הקשה רב אחא לרבינא וכ"ת מאי כרותח דקאמר כרותח דמבושל והא מדקאמר שמואל כבוש הרי הוא כמבושל אלמא דרותח דצלי קאמר דמשמע אבל אי הוה קאמר שמואל דמליח כרותח דמבושל הוה ניחא דאסר והלא אדרבה אם יהיה כרותח דמבושל מכל שכן דשרי בדאיכא ששים אם לא שנאמר דאיירי דהוה ספק כנגד

שמנו של גיד הנשה ולא כנגד גוף ג"ה ורבינא ס"ל דיש בגידין בנותן טעם כתנא דמתניתין כמו שפירשו התוספות והקשה לו רב אחא לרבינא נהי דיש בגידין בנותן טעם היינו דוקא כשנתבשל שהרוטב מרככו לפלוט טעמו אבל במליחה וצלייה אפילו תנא גופיה דסבירא ליה דיש בגידין בנותן טעם מכל מקום במליחה מודה דהא שמואל קאמר על המתניתין ל"ש אלא שנתבשל כו' ומשום הכי קאמר ליה שפיר מאי דעתיך כו'.

וכ"ת מליחה כרותח דמבושל קאמר ודוק כדפירש הרב מהרש"ל ז"ל בא"ו שלו אמנם כבר דחה הר"ן בשתי ידים סברא זו וכתב וז"ל משמע ודאי דמשום שומנו של גיד קא אסר רבינא דכיון דקי"ל דאין בגידין בנותן טעם לא מסתבר דרבינא דבתרא הוא ס"ל דלא כהלכתא אלא ודאי משום שומנו קאמר ע"כ.

וכן כתבו רוב המחברים וכמעט כולם ע"ש. ושם י"ל כדפירש הרב הגדול מהר"ש לוריא ז"ל דברי ר"י הלבן דה"ק מאחר דפליגי בהנהו אטמהתא דאימלחו כו' ובעי רבינא לאוסרו מכח שאין בו ששים ומפעפע בכולו ורב אחא דשרי משום דס"ל דאינו מפעפע אף השומן של גיד ואינו נותן טעם כמו גיד הנשה גופא כמו שפירשו התוספות או משום דכיון דשומנו של גיד מדרבנן לא החמירו בו יותר מבגיד עצמו שלא יהא טפל חמור מן העיקר דקי"ל אין בגידין בנותן טעם כמו שפירש ריב"ם הא בשאר איסורים אף עלפי שאין דרכו לפעפע כמו חלב אפילו במליחה היה אוסר אם אין בו ששים וממילא כשיש ששים אז הכל מותר והשתא מתיישב כל הסוגיא שפיר ואף לפי פירוש דילי נוכל לומר דכל האיסורין משערינן בששים אף במליחה חוץ משומנו של גיד מכח הני טעמי דפרישית וגמרא דקאמר שאני חלב דמפעפע לאו דוקא קאמר אלא לאפוקי שומנו של גיד קאמר וכן גדי כחוש לחד פירו' לפי שבטבעו אינו מפעפע אפילו בפחות מס' אלא דלא קי"ל הכי משום דלא ידעינן איזה כחוש כו' וזו היא שיטת כל האחרונים עכ"ל ושפתים יישק הוא וכבר ראיתי מי שכתב להפך דיש להביא ראיה מהנהו אטמהתא דאי מלחו כו' דמליחה לא בעי ספק ומסיק דבאיסור דרבנן דליכא למיחש כלל לדבר שמן יש להקל וכתב עוד דיש לצדד להקל דאין לומר במליחה חתיכה נעשה נבילה ולא כמו שכתב המרדכי בפרק גיד הנשה בשם א"ז הלכה למעשה כיון דרוב הפוסקים ס"ל דאין אומרים חתיכה נעשה נבילה רק בבשר בחלב ואע"ג דאנו מחמירין וקי"ל בכל איסורין חתיכה נעשה נבילה מ"מ לא החמירו רק בבישול אבל במליחה דרוב הפוסקים ס"ל דאינה אוסרת רק כדי קליפה רק שאנו מחמירין לשער במליחה בס' מכל מקום לא נחמיר כל כך לומר גם כן חתיכה נעשה נבילה וקשה לי טובא על דבריו חדא שהרי הוא בעצמו פסק אם נמלחו דגים טמאים עם דגים טהורים אע"ג דידעינן דאין בהם שמנונית כלל דצריך דוקא אע"ג דאינו רק איסור דרבנן וגם מה שכתב אבל במליחה דרוב הפוסקים ס"ל דאינה אוסרת רק כדי קליפה כו' תימא הלא אין זה אלא דוקא בשאר איסור דאינו מפעפע אבל לגבי חלב דמיירי מיניה א"ז אדרבה רוב הפוסקים וכמעט כולם ס"ל לשער כמליחה בס' ולא סגי ליה בקליפה ולא מכח חומרא אלא מן הדין וראייתם מההוא כזיתא דתרבא דנפיל לדיקולא דבשרא ופירשו דיקולא היינו כל שנמלח בו בשר ולא כרש"י שפירש דיקולא היינו קלחת וקאמר שם סבר רב אשי לשעוריה במאי דבלע דיקולא אמרו ליה רבנן לרב אשי האי דיקולא דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע כו' ואי לאו דמליחה אוסר עד דאיכא ספק למה ליה לשעוריה הא בקליפה סגי ליה

ועוד הלא כתבו הפוסקים בשם רשב"ם גבי דגים ועופות שמלחם זה עם זה שגם העופות אסורין מטעם דהדגים נעשו נבילה כו'.

ולפירוש רבינו אפרים דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשה נבילה אלא דוקא בבשר בחלב לא יתכן לומר כן עיין באשר"י דשקיל וטרי באריכות בענין זה וכן האריכו התוספות והרא"ש בפרק גיד הנשה אהיה דגדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מראש אזנו ליתן טעם לענין חתיכה בשר שמקצתה נפלה בציר ומקצתה חוץ לציר דקי"ל דמה שבתוך הציר אסור ומה שחוץ לציר מותר ואפילו יש שומן באותו מקצת שבתוך הציר ולמה לא אמרינן דאותו מקצת שבתוך הציר נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכה אף מה שחוץ לציר לדעת ר"ת דס"ל דבכל האיסורין אמרינן חתיכה עצמה נעשה נבילה משום דלא אמרינן חנ"נ אלא כשהאיסור יכול להתפשט בכל החתיכה כגון טיפה חלב שנפלה על חתיכה שטעם הטיפה מתפשט בכל החתיכה כו' הרי משמע בפשיטות דיש לומר במליחה חתיכה עצמה נעשה נבילה אפילו גבי דם דידעינן בבירור שאינו מפעפע וכן משמע בשאר דוכתי טובא וגם בית יוסף שהביא דברי א"ז בטור י"ד סימן ק"ה לא הפליג דבריו כלל מחמת שאין להחמיר כל כך במליחה כמו בבישול אלא אדרבה קיים את דבריו שכתב עליו וז"ל ולטעמייהו אזלי דסברי דחתיכה עצמה נעשה נבילה אמרינן בכל האיסורין כו' משמע בהדיא שהסכים עם א"ז שיש לומר במליחה חתיכה עצמה נעשה נבילה לדידן דקי"ל בכל איסורין חתיכה עצמה נעשה נבילה וזו היא שיטת כל האחרונים ז"ל.

כן נראה לי: ומה שנמצא כתוב באיסור והיתר הארוך וכתב עוד הרמב"ם פ"ח דא"מ והרא"ש בפרק ג"ה שגיד הנשה מותר בהנאה והיינו מטעם דסבר הרא"ש כמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם והתירה התורה כמו שהתירה נבלה וטרפה בהנאה והילכך אם נפל לקדירה צריך ששים בתבשיל לבטל אפילו טעם הגיד עצמו כו' עכ"ל אי אפשר לי להאמין שיצאו דברים אלו מפי בעל א"ו הארוך אלא איזה תלמיד טועה כתב כן בגליון מבחוץ וטעה הסופר וכתבו בפנים כי מה שכתב והיינו מטעם דסבר הרא"ש כמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם שקר מפורסם הוא שהרי הרא"ש פסק בהדיא כמסקנא דגמרא בפרק גיד הנשה דאין בגידין בנותן טעם ונתן טעם אחר בראש הפרק דוק ותשכח: דף צז ע"ב אמר רב נחמן כחל בששים וכחל מן המנין.

וכתב שם הר"ן הטעם שהכחל מן המנין משום דהכחל גופה בשר והיתר גמור הוא ואין איסורו אלא מפני החלב שבתוכו וכיון שיצא חלבו ונתערב בדין הוא שיהא כחל עצמו מן המנין ע"כ. וכן נראה מדברי רש"י שפירש הואיל ואין היתר הוא משערינן ליה בס' לבהדי דידיה קשה לי מאי שנא כחל מבשר שנתבשל בלא מליחה שכתבו כל הפוסקים המפורסמים שצריך ס' לבטל כל החתיכה משום דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה שהרי הבשר עצמו גם כן היתר גמור הוא כמו הכחל ואין איסור אלא מפני הדם שבתוכו ואפ"ה לא אמרינן שהוא מצטרף לבטל והרמב"ם בפרק ט"ו מהל' מאכלות אסורות כתב טעם אחר הואיל והכחל הוא מדרבנן הקילו בשיעורו שיהא הוא עצמו מן המנין ואע"פ ששומן גיד הנשה בששים אע"פ שהוא גם כן רק מדרבנן הואיל וגיד הנשה בריה בפני עצמו הוא החמירו בו כאיסורי תורה ע"כ.

וגם על טעם זה קשה לי מאי שנא כחל מאיסורי דם על ידי בישול שאינו אסור גם כן רק מדרבנן כדאיתא בפרק הקומץ ומיהו בהא איכא למימר דמכל מקום נמצא בו איסור דאורייתא דהיינו דם שפירש והוא בעין לאפוקי חלב שחוטה דלעולם אינו אסור אלא מדרבנן משום דהתיר לנו רחמנא לגמרי אבל אכתי קשה דהא דם כבד נמי אינו אסור לעולם רק מדרבנן כמו כחל כדאיתא בפרק כל הבשר אמרה ילתא לרב נחמן מכדי כל דאסר לן רחמנא שרי לן רחמנא כוותיה אסר לן דמא שרא לן כבדא כו' ואפ"ה הכבד עצמה אינה מצטרפת לבטל בששים.

וכבר כתב הכסף משנה שהרשב"א דחה טעם זה של הרמב"ם שהרי איסורי סופרים גם הם צריכים ס' דוקא ואינה דחיה דאיכא למימר דסבר הרמב"ם דאה"נ דבאיסורי סופרים האיסורים הם מן המנין דילפינן מכחל ואין דבריו נכונים בעיני דא"כ לא הוה שתק הרמב"ם גבי דיני כבד לומר שהכבד עצמה היא מן המנין ונ"ל שהרמב"ם לא סמך על טעם זה לחוד הואיל והכחל הוא מדבריהם כו' אלא גם על הטעם שכתב הר"ן אלא נקט עיקר הטעם הואיל והכחל הוא מדבריהם כו'.

וכן נ"ל לדעת הר"ן שלא סמך על טעם זה לחוד שכתב הוא כי היכי שלא יקשה עליו מ"ש מדם הבלוע בחתיכה וצריך אתה לומר בהכרח דשאני כחל שהיא אסור רק מדרבנן וכן הסמ"ג כתב בהדיא ב' טעמים בהדי הדדי וא"כ נתיישב שפיר הא דלא פסק הרמב"ם גבי כבד שהוא מן המנין והוא מטעם שכתבתי לעיל וזה נראה לי ברור: דף צח ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבישרא סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי זיתא אמר ליה אבוה לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורא דרבנן ועוד האמר רבי יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה כו'.

מכאן קשה לי על המרדכי בפרק זה שכתב וז"ל מעשה היה בראש אווז שנתבשל כשהיה שלם ולא חתכוהו לשנים והכשירו רבינו קלונימוס הזקן לפי שלא היה בדמו כזית לאסור עכ"ל. וכי פליג הוא על רב אשי דקאמר בהדיא שאע"פ שהאיסור פחות מכשיעור צריך ששים כנגדו וכבר ראיתי שהרב מהר"י מינץ ז"ל בתשובותיו סימן ט"ו רצה ליישב וכתב דיש לחלק בין חלב לדם מלוח או מבושל שהוא רק מדרבנן וכ"ש הכא שהוא מלוח ומבושל וכיון דדם ראש העוף לא בא לעולם לידי חיוב לא למלקות ולא לכרת שלעולם לא תמצא בו כזית אלא איסור תמצא בו הלכך ס"ל לרבינו קלונימוס דאין לדקדק עליו ויש להכשירו כמו שעלה בתחלה על דעת מר בר רב אשי בההוא פלגא דזיתא דתרבא כו' עכ"ל.

ואני נפלאתי הפלא ופלא פה קדוש יאמר דבר זה שהרי גמרא ערוכה היא בפרק גיד הנשה דביצה שנמצא בה קורט דם שנתבשלה עם אחרות שאוסרת עד ששים ואין ביצה מן המנין אע"פ שלעולם לא תמצא בו כזית דהא אפילו בלב עוף אין בו כזית דם כמו שיתבאר בסמוך כ"ש בביצה והוא ג"כ אינו אסור אלא מדרבנן כיון שהוא מבושל ועוד קשה שהרי לב עוף שנמלח ונתבשל כשהיה שלם כתבו כל הפוסקים המפורסמים שאוסר המתבשל עמו עד שיהיה ס' כנגד כל הלב או כנגד דם הלב למר כדאית ליה כו' ואע"פ שלעולם לא תמצא בו כזית דם כדאיתא בהדיא בכריתות תנן התם הלב קרעו

ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו אמר ר' זירא אמר רב לא שנו אלא לב עוף שאין בו כזית אבל לב בהמה הואיל ויש בו כזית ענוש כרת ע"כ.

והוא ג"כ אינו אסור אלא מדרבנן כיון שהוא מלוח ומבושל כמו ראש אווז שנתבשל כשהיה שלם. שוב מצאתי כתוב באיסור והיתר של הרב מהר"ר שלמה לוריא ז"ל שתירץ לדברי רבינו קלונימוס באופן אחר וז"ל נ"ל דעל כרחק שנמלח מבחוץ איירי והכי קאמר מאחר שאין בדמו כזית אם כן לא היה בו שיעור דם ומעתה שנמלח מבחוץ לא נשתייר דם אלא מעט מזער וזהו יוצא על ידי בישול ובטל אבל אם היה בו כזית דהוי שיעור חשוב א"כ ראוי לאסור הראש לעולם ודוק ש"ל עכ"ל.

וגם על ישוב זה יש לפקפק טובא דכשם שאין חילוק בין שיעור שלם או חצי שיעור לענין לבטל האיסור דאפילו חצי שיעור צריך ששים כנגדו הכי נמי לענין חתיכה נעשה נבלה אין חילוק וכמו שפסקו בהדיא בהגהות ש"ד סימן כ"ח ובעל א"ו הארוך כלל י"ז דהראש לעולם אסור משום חתיכה נעשה נבילה אע"פ שלעולם לא תמצא בו כזית דם כמ"ש הרב מהר"י מינץ ז"ל שהבאתי לעיל וק"ו הוא מלב עוף שאין בו כזית דם לכן נ"ל עיקר כמ"ש בית יוסף שדברי תלמיד טועה הם ותלה עצמו באילן גדול: דף ק שאני חתיכה הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים כו'.

כתב הרא"ש ז"ל והא דאמר חתיכה הראויה להתכבד אינה בטלה הני מילי שאסורה מחמת עצמה כגון נבילה ובשר בחלב כו'. נראה לי דדוקא לענין דין חתיכה הראויה להתכבד סבר הרא"ש דבשר בחלב חשיב אסורה מחמת עצמה הואיל וכל אחד בפני עצמו של היתר הוא ובהתבשלה יחד נאסרין ונעשו גוף האיסור ושרשו אבל לענין לאסור בלא רוטב לא חשיב אסורה מחמת עצמה כמו שכתב בספר התרומה סימן נ"א והמרדכי בריש פרק כל הבשר בשמעתין דטיפת חלב וכן כתב הסמ"ג בחלק הלאוין סימן ק"מ קמ"א ז"ל שאע"פ שחתיכה שאיסורה מחמת עצמה כגון של נבלה היתה אוסרת חברתה במגעיה אם היתה חמה כמו שאמר בפרק כיצד צולין חם לתוך חם דברי הכל אסור מ"מ הואיל ואין חתיכה זו נאסרה אלא מחמת בליעה אינה אוסרת הנוגעת בה ביבש אלא ע"י רוטב בניער וכיסה עכ"ל.

והביאם הרב מהרא"י ז"ל בהגהות ש"ד סימן נ"א וכתב ובטור י"ד לא כתב כך שהוא כתב בלשון הזה והא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה דוקא שאיסורה מחמת עצמה כגון נבלה או בשר בחלב כו'. וכבר נשאל מהרא"י ז"ל בכתביו סימן רמ"ט בקושיא זו דמאי שנא ושם אינו מיישב ועומד בתימא אבל בשערים שלו שחיבר על הש"ד מיישבו וחולק בדבר וז"ל דודאי בשר בחלב כל זמן שהוא מעורב מיקרי שרשו וגופו של איסור ואפילו הבשר בלא החלב כמו כלאי בגדים שבזמן שחוט של פשתן מעורב בטלית של צמר אסור להתכסות בכל הטלית אפילו באותו צד שאין חוט פשתן בו ואם נחתך מן הטלית אותו צד שאין בו פשתן מותר הכי נמי קים להו לרבנן שאין שום טעם הולך מחתיכה זו רק טעם בשר לחוד ולא שום חלב אלא א"כ ע"י רוטב והוה ליה כאלו בא אליהו ז"ל ואמר לנו נחתך מן בשר זה חתיכה קטנה שאין בה שום טעם חלב דהוה שרי כהווא דכלאים וצ"ע עכ"ל.

ובזה נסתלקה קושית הרב מהר"א שטיין ז"ל בביאוריו על הסמ"ג שכתב על דברי הסמ"ג שהבאתי לעיל וז"ל מכל מקום הואיל ואין חתיכה זו נאסרה אלא מחמת בליעה אינה אוסרת הנוגע בה ביבש אלא ע"י רוטב כו'. קשה לי והלא מיד בתר הכי בעמוד זה מביא המחבר דברי רבינו אפרים שפירש שבשר בחלב גוף האיסור הוא ושורשו ובעמוד ד' כתב בשם ר"י בהדיא שהחלב הנבלע בבשר ואח"כ חוזר ונפלט שאותו חלב קרוי איסור מחמת עצמו מטעם זה שבשר בחלב הוא גוף האיסור ושרשו וכך היא מסקנת המחבר בעצמו גבי דין חתיכה הראויה להתכבד כמ"ש לקמן בהפוך הדף בע"א וז"ל וחתיכת בשר בחלב חשיבא כאיסורו מחמת עצמו הואיל וכל אחד בפני עצמו של היתר ובהתבשלם יחד נאסרין ונ"ל שהמחבר אינו מדבר עתה מאיסור בשר בחלב אלא מאיסור אחר שנפל על אחת מן החתיכות ועל זה קאי מה שכתב מכל מקום הואיל ואין חתיכה זו נאסרה אלא מחמת בליעה אינה אוסרת הנוגעת בה ביבש כו' והראיה דבתחלת הענין כתב לעיל וז"ל כיצד חתיכת בשר שנאסרה מחמת טיפת חלב או דבר אחר כו' שמע מינה שמדבר גם מאיסור אחר כו' עכ"ל.

ואני תמיה טובא על הרב ז"ל היאך עלה על דעתו לפרש דלא מיירי הסמ"ג הכא מאיסור בשר בחלב אלא מאיסור אחר שהרי עיקר ראיית בעל הסמ"ג היא מה שאמר בגמרא שכשלא ניער כו' והך מילתא בהדיא קאי התם מאיסור בשר בחלב ע"ש. ועוד דא"כ למה כתב הסמ"ג כגון של נבילה היתה אוסרת חברתה במגעה כו' ה"ל לומר כגון של נבילה או בשר בחלב כמו שכתב הטור דהוה חדוש טפי אלא מחוורתא כדפירשתי ומכל מקום נראה דוקא חתיכת בשר הבלוע מחלב הוא שאינו אוסר בלא רוטב אבל בבשר וחלב שנגעו חמין בודאי נאסרו אף בלא רוטב וכך פירש הרב מהר"ש לוריא ז"ל מה שכתב בטור י"ד דבשר וחלב חשיב גוף האיסור לאסור בלא רוטב איירי כה"ג שנוגע בשר בחלב עתה חם בחם וא"כ לפי זה נמי מיושב למה בשר וגבינה אוסרין אף בלא רוטב וק"ל ותדע שהרי הטור כתב בסימן צ"ב טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר חוץ לרוטב כגון שחתיכה שתחתיה קצת חוץ לרוטב וזו מונחת עליה דכולה חוץ לרוטב נעשה אותה החתיכה העליונה נבלה ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטל כולה כו'.

ואם איתא שהיתה אוסרת חברתה בנגיעה א"כ היה לו לכתוב שגם אותה חתיכה המונחת תחת חתיכה העליונה ונוגעת בה אסורה אלא כיון שלא פירש מה יעשה בחתיכה הנוגעת בחתיכה העליונה א"כ רוצה לומר שכולו מותר ובהאי גוונא דקדק הטור י"ד עצמו בסימן צ"א מדברי הרמב"ם גבי בשר שנפל בחלב וז"ל וכן יראה מדברי הרמב"ם שכתב קולף הבשר שנוגע בו החלב ואוכל השאר ולא פירש בחלב מה יעשה א"כ רוצה לומר שכולו מותר שאם היה בו איסור היה מפרש אותו עכ"ל.

ועוד ראיה מדכתב הטור נעשית כל החתיכה נבילה ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטלה כו' משמע מדכתב דוקא ואם בשלה עם אחרות צריך ס' לבטל את כולה ולא הספיק לו במה שכתב נעשית כל החתיכה נבילה ותו לא וממילא ידעינן דאם נתבשל אח"כ עם אחרות דצריך ס' כנגד כולה כדין כל נבלה.

אלא על כרחך משום הכי דקדק וכתב ואם נתבשל עם אחרות כו' לאשמועינן שאין לה אלא נבלה לגמרי דנימא שאוסר את חברתה בנגיעה אף בלא רוטב אלא לענין זה נעשית

דוקא נבילה דאם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה וק"ל כן נראה לי. ועוד נראה לי דדוקא לענין דין חתיכה הראויה להתכבד ובריה ודבר שבמנין אמרינן הך סברא דלא אמרינן שאינן בטלין אפילו באלף אלא דוקא אם איסורו מחמת עצמו אבל דבר שיש לו מתירין אפילו אינו אסור מחמת עצמו אינו בטל אפילו באלף שכן משמע בהרבה מקומות בפוסקים המפורסמים קמאי דקמאי ובתראי ז"ל.

מדכתב הרשב"א בת"ה הארוך והביאו הטור י"ד סוף סימן קכ"ב ושאר הרבה פוסקים כלי שנאסר בבליעת איסור ונתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ולא אמרינן שהוא דשל"מ הואיל ואפשר להגעילו ולהחזיר להכשרו דמאחר שצריך לפזר מעותיו ולהגעילו איקרי דשל"מ משמע בהדיא דס"ל כמו שכתבתי דאל"כ קשה תיפוק ליה דאפילו אם התירו בא מעצמו אפ"ה בטל מאחר שאין איסורו בא מעצמו כמו שכתב רבינו יונה בא"ו הארוך כלל כ"ה סימן י"ט ע"ש.

וכן משמע בהדיא מדברי הר"ן וראבי"ה במרדכי פרק גיד הנשה דפליגי על הרי"ף שכתב דהאי פת שאפאה עם הצלי כיון דשריא בלחודה בלא כותחא הוא לה דשל"מ כו' דלאותו ענין שנאסר הוא אסור עד לעולם ולאותו דבר שהותר דהיינו בלא כותח לא נאסר מעולם משמע אבל אם היה לו היתר לאותוענין שנאסר שפיר שייך ביה דשל"מ אע"ג דאינו אסור מחמת עצמו דאל"כ קשה תיפוק ליה דהאי פת שאפאה עם הצלי לא נקרא דשל"מ הואיל ואין איסורו מחמת עצמו ואפילו אם היה היתר לאותו ענין שנאסר וכן משמע מדברי מהרא"י ז"ל שכתב בת"ה וז"ל בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ונתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות יראה דבטלה היא ברוב דשרי כולן לבשל ולא אמרינן דכיון דמותר בצלי דשל"מ הוא דלא בטיל אפילו באלף משום דכל כה"ג לא מיקרי דשל"מ דצלייה לא נאסר מעולם ואע"ג דהרי"ף חשיב כה"ג דשל"מ ראבי"ה לא חשיב ליה ובפרק הערל משמע כוותיה ואע"ג דאפשר לחלק כיון דדשל"מ מידי דרבנן הוא לא דייקנן כולי האי להחמיר ונראה דאפילו היתה חתיכה הראויה להתכבד בטלה היא כיון דאינה אסורה מחמת עצמה אלא מחמת דם הבלוע בה עכ"ל.

ואם איתא דזה הטעם שכתב מהרא"י כיון דאינה אסורה מחמת עצמה כו' קאי גם אתחלת דבריו שכתב דלא מקרי דשל"מ אם כן קשה טובא על מהרא"י למה משכן את נפשו לחלוק על סברת הרי"ף ומי הכריחו להכניס לזה החילוק שכתב כיון דדשל"מ מידי דרבנן הוא לא דייקנן כולי האי להחמיר הלא לא היה צריך לכל זה שהרי טעם זה שכתב מהרא"י לענין חתיכה הראויה להתכבד היה מספיק נמי לענין דאין שייך ביה לומר דשל"מ לא בטיל ואפילו אי הוה אסור דאורייתא שהרי אף אם היה צירף זה הטעם כיון דאינה אסורה מחמת עצמה כו' לא הרויח כלום לומר שגם הרי"ף מודה בנדון זה מאחר דאיכא תרתי טיבותא שהרי גם גבי פת שאפאה עם הצלי איכא אלו תרתי טיבותא ואפ"ה כתב הרי"ף דחשיב דשל"מ אלא מחוורתא כדפירשתי ואם תאמר מאי שנא דסברא זו אמרינן לענין חשיבות חתיכה הראויה להתכבד ובריה ודבר שבמנין ובעלי חיים ולא לענין דשל"מ נראה לי ליתן טעם לשבח דשאני דשל"מ דאין החשיבות מצד האיסור עצמו שהרי לאחר הוא מותר ואם כן אינו רק מחוסר זמן ואין שם איסור עליו אלא מאחר שיהיה לו היתר אח"כ לא רצו חכמים שיתבטל ולכן אין חילוק בין שהוא

מחמת עצמו או שהוא איסור בלוע מאחר שאין החשיבות בא מצד האיסור עצמו לאפוקי בכל הני דברים דלעיל שאינן בטלים שהחשיבות בא להם מצד האיסור עצמו ולכן צריך שיהיו אסורין מחמת עצמן ולכן פסקו הפוסקים חתיכה שאין אסורה מעצמה רק קבלה טעם מאיסור אמר אע"פ שהחתיכה עצמה ראויה להתכבד מ"מ אין לה דין חר"ל לפי שאין האיסור הנבלע בה ראוי להתכבד בה לפני האורחים וכן באינך וזה נראה לי ברור: בפרק שמיני דף קט תנן הכחל קורעו ומוציא את חלבו לא קרעו אינו עובר עליו כו' שמועה זו רבו היותיה ותחלת דברי אתקן דברי רבותינו ז"ל כדי שיהיו דברי חכמים קיימין בטור י"ד סימן צ' בדיני כחל כתב וז"ל ולצלי צריך קריעה שתי וערב צלאו בלא קריעה מותר זהו לדעת רש"י כו'.

וכתב בית יוסף עליו וז"ל ויש לתמוה למה פסק רש"י דלצלי צריך שתי וערב דהא רבי אלעזר אשמועינן דלא בעינן שתי וערב לצלי אלא קריעה כל דהו סגי ומשמע דלא פליג אדרב יהודה דהיא לקדירה והר"ן נראה שנזהר מזה ולפיכך כתב בשיתת רש"י דלצלי בעי קריעה לכתחלה ולקדירה צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל ע"כ.

ומדנקט גבי קדרה שתי וערב ולא נקטיה גבי צלי משמע בהדיא דלצלי לא בעי שתי וערב אבל לתוספות והרא"ש והתרומה שכתבו בשם רש"י דלצלי בעי קריעה שתי וערב ונגררו אחריהם רבינו ורבינו ירוחם קשיא ודוחק לפרש דצריך קריעה שתי וערב דקאמר היינו שתי או ערב והרשב"א כתב בחדושו רש"י פירש כולה שמעתא לצלי ובשלו דקתני בברייתא היינו צלי ולכתחלה בעינן שתי וערב כדרב יהודה ע"כ.

ואיני מבין דבריו דמשמע מדבריו שרש"י סובר דרב יהודה לצלי מיירי וא"כ קשה אמאי פסק דסגי ליה בשתי וערב ולא אצרכיה נמי טיחה בכותל כדמצריך רב יהודה וצ"ע עכ"ל בית יוסף. ואני אומר אחר המחילה מכבוד תורתו דעומקה של הלכה מבוארת ומבוררת אחר העיון ודקדוק כמו שכתבו הפוסקים הנ"ל בשם רש"י דלצלי בעי קריעה שתי וערב לשיטתו שפירש כולה שמעתא לצלי ואין שם מקום לתמיהתו והילך לשון הגמרא הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב וטחו בכותל ע"כ.

ובלשון זה כהוייתו כתב בית יוסף עצמו בתחלת סימן הנזכר ואם איתא כמו שעלה על דעת בית יוסף דרבי אלעזר אשמועינן דלא בעינן שתי וערב לצלי אלא קריעה כל דהו סגי דהיינו או שתי או ערב אם כן קשה וטחו בכותל למה לי דלא הוה ליה לומר אלא הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב ותו לא כדגריס הר"ן ז"ל לכן בהכרח צריך אתה לפרש לפי גירסא זו דלא אתא רבי אלעזר לאשמועינן אלא דלא בעינן גם טיחה בכותל כדמצריך רב יהודה אבל שתי וערב מיהא בעינן לכתחלה ואפשר לומר דלא פליג רבי אלעזר אדרב יהודה דהיא לקדירה ואע"ג דבפרש"י שבידינו כתוב בהדיא כמו שפירש בית יוסף וז"ל הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר ליה או שתי או ערב ולא בעי שתי וערב אלא לקדרה כו' ע"כ.

אין ספק שפירוש זה אינו על לשון הגירסא שהבאתי אלא הועתק מגירסא אחרת שהיתה לבעל המאור ז"ל בדברי רש"י שכתב שנראה מדברי רש"י שהוא גורס הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב אלא לקדירה כו' וזו נמי היתה גירסת הר"ן בדברי רש"י ולכן כתב לדעת רש"י דלצלי סגי בקריעה שתי או ערב אבל כל הפוסקים הנ"ל שכתבו בשם רש"י

דלצלי בעי קריעה שתי וערב היו גורסין בגמרא' כמו שכתוב בכל הגמרות שבידינו הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב וטחו בכותל ולכן אתי שפיר מה שכתבו בשמו דלצלי צריך קריעה שתי וערב כדהוכחתי וכן כתוב בהדיא בפרש"י שבספרים זידן בסוף שמעתא דכבד וז"ל והלכות כחל כבר למדנו למעלה לצלי צריך קריעה שתי וערב ואם לא קרעו מותר כו'.

וזה מורה שמה שכתוב בפרש"י שבידינו הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר ליה או שתי או ערב כו' נוסחא משובשת היא ואפילו את"ל שהפוסקים היו גורסין כדברי רבי אלעזר כמו שכתוב בפרש"י שבידינו הא קמ"ל קריעה בעלמא קאמר ליה מ"מ אתי שפיר מה שכתבו בשמו דלצלי צריך קריעה שתי וערב לפי שהם היו מפרשים לשיטת רש"י קריעה בעלמא דקאמר רבי אלעזר היינו שתי וערב ומשום דלא בעינן גם טחו בכותל כדין קריעה ממש כדמצריך רבי אלעזר לקדמה אפילו כשבא לבשל הכחל בפני עצמו לדעת רש"י הילכך מקרי קריעת שתי וערב קריעה בעלמא כלומר קריעה כל דהו ובזה נשיב קושיא אחרת שהקשה בית יוסף על הטור שכתב וז"ל.

וכתב עוד הרשב"א ויש מחמירים להצריכו לכתחלה קריעה שתי וערב וטיחה בכותל אפילו בקדירה בפני עצמו ולצלי קריעה כל דהו וראוי לחוש לדבריהם וזהו כדעת רש"י ע"כ. וכתב בית יוסף עליו וז"ל ומה שאמר רבינו על סברא זו וזהו כדעת רש"י איני יודע למה כתב שהוא כדעת רש"י שהרי בצלי מצריך רש"י שתי וערב וסברא זו לא מצרכא אלא קריעה כל דהו ע"כ.

ובמה שכתבתי נסתלקה קושיא זו מפני דמשמע ליה להטור דקריעה כל דהו דקאמר הרשב"א היינו קריעה שתי וערב ומשום דלא בעינן גם טיחה בכותל כמו לקדירה בפני עצמו הילכך מקרי זו קריעה כל דהו והשתא אתי שפיר דכתב הטור וזהו כדעת רש"י וכבר היה אפשר לתרץ קושיות בית יוסף על הטור בלאו הכי דלא נתכוון הטור לומר וזהו כדעת רש"י לגמרי מכל וכל דא"כ קשה קושיא חזקה על הטור אשר לא הרגיש בית יוסף שהרי סברא זו לא מצרכא קריעה שתי וערב וטיחה בכותל אפילו בקדירה בפני עצמו רק לכתחלה כמו שכתב להצריכו לכתחלה משמע בהדיא אבל בדיעבד שרי אפילו בקריעה כל דהו ואלו לדעת רש"י כתב הטור בשמו דאפילו אם קרעו שתי וערב רק שלא טחו בכותל ובשלו בקדירה אפילו בפני עצמו אסור.

ולכן יש לתמוה על בית יוסף שכתב וז"ל ובקדירה נמי אע"פ שבשלו בפני עצמו אתיא סברא זו כדעת רש"י כו' ואין זה אמת דגם לענין כשבשלו בפני עצמו לא אתיא סברא זו כדעת רש"י כמו שכתבתי אלא ע"כ כדאמרן דלאו דוקא כדעת רש"י לגמרי קאמר. ועוד קשה לי טובא על דברי בית יוסף שכתב וז"ל ודוחק לפרש דצריך קריעה שתי וערב דקאמר היינו שתי או ערב שהרי הוא בעצמו פירש כן בפשיטות לשון זה בעינן לדעת הרמב"ם ז"ל בסימן ע"ג בדיני כבד הא דאמר רבה בר רב הונא קרעוה שתי וערב דלאו דוקא שתי וערב אלא או שתי או ערב מיהו בהא איכא למימר דשאני הכא הואיל שכל כך הרבה פוסקים כתבו בשם רש"י שתי וערב ודאי דוחק גדול הוא לפרש שכווננו לומר שתי או ערב דא"כ איך אפשר שיהו כולם נגררין אחר רש"י לכתוב לשון שאינו מדוקדק ולא אישתמיט חז מנייהו לכתוב לשון מדוקדק שתי או ערב מיהו אכתי קשה לי על מאי

דכתב ומשמע דלא פליג אדרב יהודה כו' דמשמע מדבריו דאלו הוה פליג אדרב יהודה הוה אתי שפיר שפסק רש"י דלצלי צריך קריעה שתי וערב ותו לא קשיא מידי דאל"כ למאי נפקא מינה כתב בית יוסף ומשמע דלא פליג כו'.

ובאמת הא ליתא דאכתי הקושיא שלו עדיין במקומה עומדת לפי מה שעלה על דעתו דרבי אלעזר אשמועינן דלצלי סגי בקריעה שתי או ערב אם כן פסק רש"י דלא כמאן לא כרבי אלעזר דלדידיה לא צריך לצלי שתי וערב אלא סגי בשתי לחוד או בערב לחוד ולא כרבי יהודה דא"כ קשה אמאי פסק דסגי ליה בשתי וערב ולא אצרכיה נמי טיחה בכותל כדמצריך רב יהודה וכן יש לתמוה על בית יוסף במאי שרצה להסכים דברי הר"ף ז"ל לדברי הרמב"ם ז"ל שגם הוא סבר דלצלי בעי קריעה כל דהו ופירש הא דאמר הר"ף אי נמי לקדירה דה"ק הא דמצריך רב יהודה שתי וערב וטיחה דוקא לקדירה אבל לא לצלי ודרבי אלעזר לצלי ע"כ.

וכבר כתב בשלטי הגבורים לדעת הרמב"ם דסבר דלצלי צריך קריעת שתי וערב בלא טיחת כותל ואע"ג דלכאורה לא משמע כן מדבריו מדנקט גבי קדירה שתי וערב ולא נקטיה גבי צלי כדדייק בית יוסף מדברי הר"ן ז"ל שהבאתי מ"מ נראה לי שכתב כן השלטי גבורים מדכתב הרמב"ם ז"ל ומירק החלב שבו ומשמע ליה דאינו יכול למרק החלב שבו ע"י קריעת שתי לחוד או ערב לחוד כי אם על ידי קריעת שתי וערב.

והרבה יותר תמיה אני על הרב מהר"ם איסרלס ז"ל שכתב בתורת חטאת שלו כלל וסימן כ"ט דין ט' וז"ל ואם רוצה לצלות הכחל לדעת רש"י בעינן שתי וערב לכתחלה וכתב בית יוסף דנכון חומרא זו לדעת רש"י ע"כ. והלא אתה רואה מפורש להיפך בדברי בית יוסף שהבאתי דאדרבה אין נכון בעיניו חומרא זו שכתבו הפוסקים בשם רש"י דלצלי בעינן לכתחלה קריעה שתי וערב עד שהניח הדבר בצריך עיון ובהגהתי לתורת חטאת כתבתי שנראה בעיני שיש טעות דלוג סופר וצריך להגיה לדעת רש"י בעינן שתי וערב וטחו בכותל וכתב בית יוסף כו' וכן כתב בהדיא בסימני הספר וכן משמע ממה שכתב שם בסמוך וכבר נתבאר למעלה איזה מקרי שתי וערב וטחו בכותל והשתא מה שכתב בשם בית יוסף דנכון חומרא זו לדעת רש"י כוונתו היתה במה שכתב בית יוסף על הרשב"א שהבאתי דמשמע מדבריו שרש"י סובר דרב יהודה לצלי מיירי וא"כ לדעת רש"י דפסק כרבי יהודה צריך קריעה שתי וערב וטחו בכותל לצלי אמנם לי נראה שלא עלה על דעתו ולא על מחשבתו של הרשב"א שרש"י סובר דרב יהודה לצלי מיירי ושפסק כמותו כי לא מצינו שום פוסק שכותב כן ומה שנמצא כתוב בחדושי ולכתחלה בעינן שתי וערב כרב יהודה נ"ל שטעות סופר הוא וצריך להיות כרבי אלעזר וה' אלהים אמת יראנו נפלאות מתורת אמת: דף קיא ע"ב רבי אלעזר הוה קאים קמיה דמר שמואל אייתו לקמיה דגים שעלו בקערה וקא אכיל בכותח יהב ליה ולא אכל אמר ליה לרבך יהבית ליה ואכל ואת לא אכלת אתא לקמיה דרב אמר ליה הדר ביה מר משמעתיא אמר ליה חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דליספי לי מידי דלא סבירא לי ופרש"י קאי קמיה משמש לפניו בסעודה לרבך רב שלמדת ממנו שאסור אבא בר אבא אבוה דשמואל הוה וחסיד גדול היה דליספי לי מידי דלא סבירא לי ולא היו דברים מעולם עד כאן.

וקשה בעיני טובא חדא היאך הוציא שמואל דבר שקר מפיו כדי להטעות את רבי אלעזר להאכילו דבר האסור לדעתו ולא נמצא כן לאחד מחכמי הגמרא כי הדבר מעצמו נראה מכוער ומגונה עד שרב אחר חס ליה כו'. ועוד קשה הלא תשובת רב דאמר חס ליה וכו' אינה מעין השאלה דשאל מיניה רבי אלעזר אי הדר ביה מר משמעתייה ומיהא בהא איכא למימר דאחר שהשיבו רב דלא הדר ביה נסתפק לרבי אלעזר דילמא האכילו שמואל ורב לא ידע ועל זה באר התשובה דחס ליה כו' והגמרא לא חש להביא כל הדברים אבל אכתי קשה למה לא אכל רבי אלעזר עם כל דברי השמואל שאין לומר שחשש ולא האמינו דיהיב לרב ואכל וכבר היה אפשר לומר בתקון הלכה זו דמה שאמר שמואל לרבי אלעזר לרבך יהבי' ואכל לא אמר כדי להטעותו להאכילו מאי דלא סבירא ליה חלילה אלא מפני שנסתפק על רבי אלעזר בהאי איסורא דאסר על נפשיה אי דידיה אי דרביה וליה לא ס"ל אמר כן לנסותו כי הקפיד שמואל על זה דאי משום יקרא דרב הוא דעבד וליה לא ס"ל לא הוה ליה למיעבד הכי דהואיל ולא היה בפני רב היה לו לחוש ליקרא דשמואל שהיה בפניו שגם שמואל היה רבו מדהוה קאים קמיה ומשמש בסעודה כדפרש"י וכדי שלא ישנה רבי אלעזר לומר דלדידיה נמי הכי ס"ל אע"ג דלא ס"ל אלא כדי שלא יקפיד עליו שמואל כמו שהקפיד באמת הלכך בא אליו לנסותו בחכמה לדעת את אשר בלבבו ואמר לו לרבך שלמדך לדין זה יהבי' ואכל ועם זה עמד על תוכן אמיתות מה שבלבו דאי משום יקרא דרב הוה דלא הוה בעי למיכל השתא הוה אכיל וליכא איסורא כלל דאדרבה ליקרא דשמואל שלמד גם לפניו כדאמרן הוה ליה למיכל ואי משום דלדידיה נמי ס"ל הכי ודאי לא הוה אכיל דאי הדר ביה רב ואיהו עד השתא ס"ל הכי הא שויה עליה איסורא והיינו דלא אכל רבי אלעזר עם כל דברי שמואל לא מפני שחשש ולא האמינו חלילה אלא מפני דלדידיה נמי ס"ל הכי ושויה עליה איסורא ואין דוחק לומר דסבר התלמיד מאי דלא ס"ל לרביה דהכי איתא התם דרב הונא ורב חייא בר אשי הוו יתבי אתרי גיסי דמברא כו' מר א"ל לחבריה יתמא עבד רבך הכי ומר א"ל לחבריה יתמא עבד רבך הכי מר א"ל לחבריה אנא כשמואל ס"ל ומר א"ל לחבריה כו' ותרוייהו דלא כרבם והשתא לא קשה היכי נפיק שיקרא מפומיה דשמואל הואיל ותכלית השקר אינו אלא לעמוד על האמת בדרך נסיון להוציא מלבו מאי דקפיד עליה כנזכר אמנם יותר טוב ליקח הדברים כפשוטן כי אפשר שכן היה שנתן שמואל לרב לאכול ואכל ולא הרגיש מפני שחשב שהקערה היתה חולבת או מסיבה אחרת ושמואל חשב שהרגיש ועם כל זה אכל וכששאל רבי אלעזר לרב אמר חס ליה כו' שכן חשב שלהד"ם ואיכא למימר דשמואל יהיב לרב לאכול אע"ג שידע דאסור לדעתו מפני שרצה לדעת בזה אם מסכימין מן השמים לענין הלכה כוותיה דמותר או לא וזה מפני שחשב אם אין הלכה כמותי אלא כוותיה דרב דאסור ודאי לא יאכל שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים כדאמרין לעיל בפ"ק דרבי מאיר אכל עלה של ירק מאגודה כו' ופריך ודילמא לאו אדעתיה ופרש"י דלמא שכח רבי מאיר ולא עשרו ולעולם ס"ל דבעי עישורי ומשני השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן צדיקים עצמן לא כ"ש ולהיות שהלכה באמת כשמואל הניחו השי"ת לרב שיאכל ורב לא הרגיש בדבר ואכל ושפיר קאמר שמואל לרבך יהבית ואכל כו'.

והשתא לא קשיא מידי. שוב אחר זמן רב מצאתי בשאלות ותשובות הרב מהר"ר לוי בן חביב ז"ל סימן קכ"א שהביא סוגיא זו לקיום דברי וכתב וז"ל כתב הרב בעל אורחות חיים בשם הרא"ה ז"ל וזה לשונו כתב הרא"ה שני ת"ח בעלי הוראה שאחד אוסר ואחד מתיר והמתיר אוכל לעצמו ומאכיל לחבירו האוסרו אין בזה משום ולפני עור לא תתן מכשול ואע"פ שיודע בחברו שאסור לו לפי דעתו ודוקא כשהאיסור ניכר לו לאוסר דאי לא ס"ל לא ליכול אבל כשאינו ניכר לו לא כדאמרינן בפרק כל הברש חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דלספי לי מידי דלא סבירא לי ע"כ.

וקשה לי אדיליף מרב לאיסור משום דאסהיד על שמואל דחס ליה וכו' נילף מדברי שמואל גופיה ומעשיו להיתרא ואע"ג דהכא האיסור ניכר מ"מ אמאי דהוה טרח שמואל להאכיל לר"א בטעות שהיה מטעהו ואומר לו לרבך יהבי' ואכל דמי לאין האיסור ניכר וה"ה דשרי להטעותו באין האיסור ניכרוהוה אפשר לתרוצי ולמימר דפליגי רב ושמואל נמי בהא דלדעת רב אסור ולדעת שמואל שרי והדרי' לכלליה דהלכתא כרב באיסורי והלכתא כוותיה בהא אע"ג דבעקר פלוגתייהו בההיא דדגים שעולה בקערה הלכתא כשמואל אלא דלא ניחא ליה לאפוש פלוגתא במילתא כי הא ולמימר דס"ל לשמואל דשרי ולא לשום אמורא בעולם.

ועוד קשה לי האיך חלק הרא"ה בין איסור הניכר לשאינו ניכר והאיסור להאכיל הוא כשאינו ניכר דהא מאי דקאמר רב הכא חס ליה כו' דמיניה יליף הוא האיסור להאכיל באיסור הניכר מיירי דהא דברי שמואל דקאמר לרבך יהבית ליה ואכל באיסור הניכר קאמר דאי כשאינו ניכר לא הוי טעמא לרבי אלעזר שיאכל השתא דהוי האיסור ניכר ועל זה השיב לרב חס ליה כו' דליספי לי כו' משמע דאיהו נמי באיסור ניכר קא מיירי אמנם בהלכה גופא קשה לי טובא בהא דשמואל שאמר דברים שלא היו בעולם כדי לפתות לרבי אלעזר שיאכל וזה בעיני דבר קשה מאד שיוציא שמואל דבר שקר מפיו להחזיק דבריו במילתא דאסיר כפי הנראה ואע"ג דאיכא דוכתי טובא מוכח מינייהו דזימנין דהוו אמרי האמוראין מימרא דכדי ודלאו הכי הוא ואית להו רשותא בהכי לא דמו להא דקמן בנזיר פרק שני נזירים תנן אמר רבי יהושע נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאין וכו' ומקשה בגמרא וליתי ומתרץ אמר רב יהודה אמר שמואל לא אמר רבי יהושע אלא לחדד בה את התלמידים ופרש"י וליתי כלומר מה תשובה השיב רבי יהושע יביא לחצאין ומה בכך אמר רבי יהודה יודע היה רבי יהושע שאין תשובתו כלום ולא אמר כך אלא כדי לחדד בה את התלמידים שיהו נושאים ק"ו בעצמן ומה רבי יהושע שיודע הוא בעצמו שאין בדבריו ולא כלום השיב דבר שאינו משנה ק"ו לשאר כל אדם שאינו יכול להשיב על דברי רבו וכו' כמו שכתוב שם באורך הא קמן דלהעמיד דבריו יכול האדם לומר מה שהוא יודע שאינו אמת אצל הדין אבל לא דמי כלל לנדון דידן דדוקא טענה במלתא דתליא בסברא יכול למימר לא טענה בסיפור מעשה שלא היה בעולם גם ביבמות פרק הערל עליה דההוא קרא ועמשא בן איש ושמו יתרא וגומר דקאמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית הקשו ומי מהימן והא אמר רבי אבא אמר רב כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו והכי נמי פריך בדוכתי אחריתי משמע דדרך האמורא לומר מימרא בשם רבו שלא אמרה מעולם רבו ולהכי לא מהימן

גבן במאי דקאמר כשהוא בשעת מעשה ואף היא לא דמיא להא ומטעמא דכתבו התם התוספות והוא דדוקא התם ובדוכתי דדמו ליה אמרינן הכי משום דהוא עצמו נוגע בדבר והרי הוא קרוב לעצמו ופסול לדינא ומשום הכי לא מהימנינן ליה אבל הכא מאי איכפת ליה לשמואל דליכול רבי אלעזר או לא דליפוק שקרא מפומיה כי היכי דליכול ומהאי טעמא נמי לא דמי לההיא דברכות פרק כיצד מברכין דקאמר רב פפא לפי גרסת רש"י זכרונו לברכה מימרא משמיה דרבא דלא אמרה רבא מעולם ואיהו גופיה הוה ידע דלא אמרה דקאמר התם רב פפא איקלע לבי רב הונא וכו' שקל רב פפא בריך אהדס ברישא והדר בריך אשמן אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע אמר ליה הכי אמר רבא הלכה כבית הלל ולא היא לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד עד כאן להא נמי לא דמי דהתם האיכא טעמא למאי דקאמר מאי דידע הוא דלא הוה מעולם משום דלא לכסיף במאי דטעה כדפירש רש"י התם וזה לשונו ולא היא לא אמר רבא הלכה כבית הלל אלא רב פפא אכסיף לפי שטעה והשמיט עצמו בכך עד כאן ובודאי שלא היתה כונתו לגרום לאחרים שיעשו מעשה על פיו אבל בכאן בשמואל ליכא ההוא טעמא וכל כונתו היתה לגרום לר"א שיעשה מעשה ויאכל מאי דסבירא ליה דאסור ולא דמי נמי לההיא דפרק מי שהוציא והוה דקאמר ליה רבה לרב יוסף ברייתא בשם רבי יוסי וקאמר עלה בגמרא ולא היא לא תניא לה כרבי יוסי אלא כי היכי דלקבל לה מיניה משום דרבי יוסי נימוקו עמו דהתם כיון דידע רבה הברייתא שהיא אמתית לא מחזי כשקרא דהדין דין אמת אמנם בכאן דפליגי רב ושמואל בסברא דנפשיהו ורבי אלעזר סבירא ליה כרב רביה מלתא דתמיהא הוי דלימא שמואל שקרא לרבי אלעזר כי היכי דליהדר ביה בטעות וליכול דבר האסור לדעתו ואין לומר דזה מותר לדעת שמואל וכדכתיבנא בקושיא הראשונה והריני בא להשיב על אחרון ראשון כדי לישב ההלכה ראשונה ואומר דחס ליה לשמואל בריה דאבא בר אבא דליפוק שיקרא מפומיה כדי לגרום לרבי אלעזר שיאכל ומאי דקאמר לרבך יהבית וכו' משום דהוה ידע מרב דאי הוה יהיב ליה הוה אכיל וישוב הלשון הוא בשני פנים או שפירושו יהיב ממש ואמר דיהיב אע"ג דלא יהיב משום דחשב דאי הוה יהיב ליה הוה אכיל והוה ליה כאילו יהיב ואכיל או שפירוש יהבית לאו דיהיב ממש אלא כאלו אמר אלו יהבית לרבך הוה אכיל וטעמא דאמר שמואל הכי הכא טפי מבשאר פלוגתי דפליג רב עליה הוא ממאי דאמרי בגמרא דהאי מילתא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא דההוא שיפא איתמר וכו' ומשום הכי חשב שמואל דרב הוה אכיל דשאני ההוא שיפא דנפיש מרריה טפי כדאמר בגמרא ובין לפירוש הרב רבינו נסים במאי דקאמר ולא היא שאני התם דנפיש מרריה דלמדחיייה לדרב גופיה הוא דאיתמר וכו' ככתוב בפירושו להלכות בין לפי התוספות דרוצה לומר דמכאן אין להוכיח אבל הוא בפירוש אמרה כדמוכח בסמוך סליק אדעתיה דשמואל דהדר ביה רב ומההוא טעמא דשאני שיפא וכו'.

והשתא דברי שמואל על רב הם ממש ממין דברי רב על שמואל שכל אחד מהם היה חושב שידע דעתו של חבירו ולכן אמר שמואל על רב שהוא היה יודע שאם היה נותן לו לאכול היה אוכל על פי מחשבתו שרב חזר בו ורב גם הוא העיד על שמואל ואמר דחס ליה דליסי וכו' על פי מחשבתו גם כן שלא עלה על דעת שמואל שהוא חזר בו כללא דמילתא דשמואל לא הוציא שקר מפיו חס ושלום כפי דעתו אלא שחשב דאי הוה

יהיב לרב הוה אכיל ורבי אלעזר לא הבין דבריו בשלימות וחשב דמאי דקאמר לרבך יהבית וכו' דיהיב ממש ומשום הכי כשספר הדברים לפני רב אמר ליה הדר ביה מר משמעתיא דכך וכך אמר לי שמואל ואף על גב דהבין רבי אלעזר מדברי שמואל דיהיב לרב ממש ואכל אפילו הכי הוא לא אכל דמן שמיא הכריזו עליה דשמואל לא יאונה לצדיק כל און דאף על גב דהוה אפשר לרבי אלעזר דליכול ויחזור מסברתו מטעמא דקאמר שמואל דרב חזר בו אפילו הכי מן שמיא הסכימו דלא להדר ביה דהוה ליה חזרה בטעות ובזה נתישבה הסוגיא גם נסתלקה הקושיא הראשונה ותירוץ הקושיא השנית הוא בזה האופן דאף על גב דדברי שמואל לרבך יהבית וכו' רוצה לומר שהיה האיסור ניכר ואכל זאת התשובה שהשיב רב חס ליה וכו' אי אפשר שתהיה אלא כשאין האיסור ניכר דהא פירוש דליספי לי אינו רוצה לומר שיאמר לו לאכול לבד אלא שהאכילו בפועל ואי לא סבירא ליה לרב ודאי לא אכל ואם הוא לא אכיל לא האכילו שמואל אם כן בהכרח פירוש דליספי לי מידי דלא ס"ל רוצה לומר בשאין האיסור ניכר דאז יצדק לומר שהאכילו בפועל ואכל וכלפי שאמר ליה רבי אלעזר לרב שאמר שמואל שאכל ורב ידע דלא אכל באיסור ניכר כיון דלא ס"ל לא הוצרך לבטל דברי שמואל ושלמה"מ כשהאיסור היה ניכר אלא אפילו אם נאמר דמאי דקאמר שמואל לרבך יהבית כו' היה כשאין האיסור ניכר הוא ידע דלא אכל ולהד"מ דחס ליה לזרעיה וכו'.

ובזה נתקיימו יפה דברי הרא"ה בדין שני חלוקות ההיתר והאיסור שכתב ולמי שיקשה בעיניו לקבל פירוש לרבך יהבית שכתבתי אומר דרך אחרת והוא שפירוש יהבית הוא כפשוטו דיהיב ממש וקושטא קאמר וזה בב' פנים הראשון דיהיב שמואל לרב דגים שעלו בקערה ממש בכותח אבל לא הוה האיסור ניכר וטעמא דיהיב ליה משום דחשב דהדר ביה רב ומטעמא דכתיבנא ואייתי ראייה שמואל לרבי אליעזר אף על גב דהתם לא היה ניכר האיסור משום דאי קושטא הוי דלא הדר ביה רב הוה ליה לרב למידק כד הוה מאכיל ליה שמואל דגים בכותח דילמא עלו בקערה וכיון דאכיל ולא דייק משמע דהדר ביה.

האופן השני על פי זה הדרך הוא דשמואל יהיב לרב דגים בכותח אבל לא עלו בקערה ואפילו הכי אייתי ראייה לרבי אלעזר כדי דליכול ולמימרדהדר ביה רב מטעמא דכתיבנא כיון דלא דקדק רב כד הוה אכיל להו בבית שמואל משמע דאפילו עלו בקערה שרי לדידיה ורבי אלעזר בין שנאמר שהבין ראיית שמואל בין שנאמר שלא הבין דבריו וחשב שהאכילו דגים שעלו בקערה בכותח שאל מרב אי הדר ביה הוא השיב דחס ושלום דליספי לי וכו' והכונה שאם אכל עם שמואל ולא דקדק הוא משום דידע דחס ליה וכו' וזו היא דרך שניה לישב כל הקושיות הנזכר והראשונה נראית בעיני לישוב דברי רש"י שכתב ולא היו דברים מעולם עכ"ל.

ואני שמעתי ולא אבין מה שכתב בתקון ההלכה דמשום דהאי מילתא דרב לאו בפירוש אתמר אלא מכללא דהוה שיפא אתמר כדאיתא התם להכי חשב שמואל דרב הדר ביה והוה אכיל דשאני שיפא דנפיש מרריה טפי בין לפירוש התוספות בין לפירוש הר"ן כו' שהרי אדרבה בין לפירוש התוספות בין לפירוש הר"ן אי אפשר לומר כן דאלו לפירוש התוספות שפירשו דמאי דקאמר בגמרא ולא היא שאני שיפא כו' שר"ל דמכאן אין

להוכיח אבל הוא בפירוש אמרה אם כן אמאי אסיק אדעתיה שמואל דרב הדר ביה כיון דלאו מכללא דשיפא אתמר אלא בפירוש אמרה דאסור.

גם לפירוש הר"ן שפירש דלמדחייה לדרב גופיה הוא דאתמר לא יצדק לומר כן דאף על גב דגמרא דאי לדרב דשאני שיפא מ"מ איהו גופיה דלא סבר מבתחלה דשאני שיפא ממאי אסיק אדעתיה שמואל דרב הדר ביה וגם מה שפ"י הלשון יהבית שר"ל אלו יהבית הלשון דחוק מאד עד שרבי אלעזר הבין מדבריו דיהיב ממש והיה לו לשמואל להזהר בלשונו שלא יטעה ויחשוב שרב אכל ויאכל גם הוא ואח"כ ימצא שהטעהו בדברי שקר מה שאינו נאות לאיש כמוהו גם בדרכו הב' באופן הא' דיהב לרב ואכל ממש אלא שלא היה האיסור ניכר ויהב ליה משום דסבר דהדר ביה קשיא טפי הא דאמרן ממאי אסיק אדעתיה שמואל דרב הדר ביה ותו ראייתו לרבי אלעזר מדלא דקדק רב דילמא עלו בקערה אינו ראייה דמשום דדינא הוא שעל המאכילו מוטל להודיעו לכך לא דקדק ואם נאמר דלשמואל לא ס"ל הכי אם כן נפלנו במה שברח ממנו בתחלה שכתב דלא ניחא ליה לאפושי פלוגתא בכי הא מילתא ותו אפילו נימא דלשמואל על האוכל מוטל לדקדק מ"מ משום חיבה ורעות היה לו לשמואל להודיעו לרב כההיא דב"ש וב"ה בפ"ק דיבמות בענין צרת הבת ואף על גב דשמואל משום דסבר דהדר ביה רב סמך ולא הודיעו מ"מ ראייתו אינו ראייה לר"א דרבי אלעזר יאמר דמשום דסמך על שמואל שינהוג עמו חיבה וריעות לא דקדק רב וכן נמי באופן הב' אין ראייתו ראייה הא דלא דקדק כדאמרן על כן מה שפירשתי נכון וברור כך מצאתי כתוב בתשובות הרב המובהק מהר"ר שמואל דמדינה ז"ל והדברים נאים וראויין למי שאמרן: דף קיא ע"ב אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח כו'.

נראה לי לדקדק מדקאמרת שמואל אסור לאכול בה רותח משמע דוקא לאכול בה רותח אסור אבל למלוח בה פעם אחרת מותר והיינו בענין היתר מליחה כגון שנקב אותה וה"ה אם לא נקב אותה מותר למלוח בה בשר ששהה כבר כדי שיעור מליחה והדיחו במים כהלכתו דאל"כ הוה ליה לשמואל לאשמועינן רבותא וטעמא רבה איכא במילתא כיון דאין מליחה לכלים פירוש להפליט מה שבלוע בכלי על ידי מליחה אבל תבשיל רותח מפליטו ובולע ממנו ומהאי טעמא כתב הרשב"א בתשובה דמותר למלוח בשר בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום משום דאין מליחה לעץ כלומר דמלח אינו מפליט כו' ומכאן קשה לי על מה שכתב הרא"ש בפסקיו על הא דקאמר שמואל קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח וז"ל ובקערה שאינה מנוקבת איירי ושלא כדברי המפרשים דאיירי אפילו במנוקבת דאם כן יהא אסור למלוח שני פעמים בכלי מנוקב אלא ודאי דמא מישרק שריק כו' ע"כ.

מדקאמר דאם כן יהא אסור למלוח שני פעמים בכלי מנוקב משמע דבקערה שאינה מנוקבת שמלח בה בשר ס"ל שאסור למלוח בה עוד בשר בשום ענין והא ליתא דאם כן למה אמר שמואל אסור לאכול בה רותח ה"ל לאשמועינן רבותא דאפילו למלוח בה בענין היתר מליחה אסור אלא ע"כ צריך לומר דדוקא לאכול בה רותח אסור אבל לחזור ולמלוח בה בשר בענין היתר מליחה מותר מהטעם שכתבתי משום דאין מליחה לעץ והרא"ש בעצמו פסק בהדיא בפרק כל הבשר גבי דפוסי גבינות דע"א דאין שייך מליחה

בעץ ואע"ג דנראה שם מדבריו דלא שרי מטעם דאין מליחה לעץ אלא דוקא בדיעבד אבל לא לכתחלה מ"מ יש לחלק בין דם לציר של גבינות דגבי דם אמרינן מישרק שריק ולכן מהני טעמא דאין מליחה לעץ כו' לומר שלא נבלע בו דם ואף אם בלע אין כח במלח להפליטו ושרי אפילו לכתחלה לאפוקי ציר של גבינות דרכו למיפרך ולא שריק וראיה מוכרחת לחלק כדכתבתי שהרי בשר ובשר מותר למלוח ביחד בכלי מנוקב ואם נמלחו בשר נבילה וכשרה ביחד בכלי מנוקב אסור אלא ע"כ משום שהציר דרכו להיות מסרך סריך ולא שריק וכבר שדא נרגא הר"ן בהכרח שכתב הרא"ש שאין לו מקום להכריח ממנו דאיירי בקערה שאינה מנוקבת וז"ל ולא נהירא דקערה שמלח בה בשר כהלכתו משמע דאפילו במנוקבת ומה שאנו מולחין וחוזרין ומולחין בכלי אחד מנוקב היינו משום דאידי דטרידה חתיכה למיפלט לא בלעה ולא תימא כי גמרה פליטת דמא בולעת מן הבלוע בכלי דליתה דאפילו בתר הכי טרידה למפלט ציר וכל דפלטא אפילו ציר לא בלעה דם ע"כ.

וגם על דבריו איכא למידק למה הוצרך ליתן טעם על מה שאנו מולחין וחוזרין ומולחין כמה פעמים משום דאידי דטרידה חתיכה למפלט כו' כדי לסתור ההכרח של יש אומרים ומכללם הרא"ש למה לא סתר סברת הרא"ש וסייעתו מהאי טעמא שכתבתי כיון שהר"ן בעצמו כתב שם גבי ההוא פינכא דתברה רבי אמי וז"ל ומיהו קשיא אמאי תברה לנקבה נקובי ולימלח בה בישראל י"ל שמתוך שאין נוח לנקוב קדירה של חרס שהרי משתברת היא בנקיבתה מ"ה תברה כו' הרי בהדיא משמע מדבריו דמותר לכתחלה לנקוב קערה שאינה מנוקבת שמלח בה בשר לחזור ולמלוח בה בשר ועוד איכא למידק בדבריו מה שכתב שמתוך שאין נוח לנקוב קדירה של חרס מ"ה תברה שהרי אכתי קשה אמאי תברה יניחנה למלוח בה בשר לקיום דהיינו בשר ששהה כבר כדי שיעור מליחה והדיחו במים כהלכתו כמו שכתב הרשב"א בתשובה שהבאתי לעיל דמותר למלוח בשר בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום מטעם דאין מליחה לעץ וכי תימא היא גופה טעמא מאי נהי דאין מליחה לעץ מ"מ נימא כבוש כמבושל דהא נכבוש הבשר בכלי שאינו מנוקב שנאסר כבר י"ל כיון דהמלח אינו מפליט כלל מה שבלוע בכלי הוי כאלו הוא יבש ביבש דלא שייך ביה לומר כבוש כמבושל כיון שאין הטעם נפלט מזה לזה כמו שכתב המרדכי בפ"ב דביצה ושאר פוסקים דלא שייך לומר כבוש כמבושל אלא דוקא יבש בלח וצלול דמפליט ובולע זה מזה ושמא י"ל דסבר הר"ן הא דאין מליחה לכלי היינו דוקא בכלי עץ ומתכות אבל לא בכלי חרס ועוד י"ל דסבר הר"ן הא דאין מליחה לכלים היינו דוקא בכלי מנוקב אבל לא בכלי שאינו מנוקב וכן משמע שם מדבריו שכתב וז"ל ועוד שהבשר הנמלח בה נאסר כולו מפני ששור' בתוכה בדם הנפלט ממנו וכיון שנאסר והפנכא בולעת מצירו שהוא אסור בציר נבילה כשחוזרין ומולחין בתוכה הרי הפינכא פולטת ציר והבשר בולע ונאסר דאע"ג דפולט דם בולע ציר כדמוכח לקמן ע"כ.

וכן פסק בהדיא רבינו יונה באיסור והיתר הארוך הא דאין מליחה לעץ דוקא בכלי מנוקב אבל לא בכלי שאינו מנוקב ונסתיי' בסברא זו ממה שפסק הרוקח בסימן תי"ג וז"ל מעשה דג' שנמלחו בקערה שהיו אוכלות ממנה השפחות נבילות ואסר אבא מרי ריב"ק הדגים ולא דמי לדגים שעלו בקערה דמותר לאוכלן בכותח דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא אבל הכא הבליעה נתנה טעם בדגים כו' עכ"ל.

ונראה לי דאף הרשב"א לא התיר למלוח בשר בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום מטעם דאין מליחה לעץ אלא דוקא בכלי מנוקב אבל לא בכלי שאינו מנוקב דכן משמע בהדיא מדברי תשובות הרשב"א בס"י קכ"ט וז"ל שאלת מהו למלוח דגים בכלי שמלחו בו בשר אי אמרינן בתר דניחי דגים פליט כלי ובלעי דגים כמו שאמרו בעופות ודגים תשובה ומאן לימא לן שבמלח מפליט כלי אפשר שאין המלח מפליט אלא את האוכלין כו' עד אע"פ שאפשר שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש מבליעת שאר האיסורין שיהו הדגים אסורין לפי שפליטה האיסורין מסתרכת יותר עכ"ל הרי אתה רואה מפורש שכתב אע"פ שאפשר שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש ממליחת שאר האיסורים שיהו הדגים אסורין כו' וזהו ממש כמו שפסק הרוקח שהבאתי שבנה עליו רבינו יונה ז"ל בעל א"ו הארוך כל בנינו לפסוק הא דאין מליחה לעץ היינו דוקא בכלי מנוקב אבל לא בכלי שאינו מנוקב דאם איתא דסבר הרשב"א דאין חילוק בין כלי מנוקב לשאינו מנוקב אלא בכל ענין אינו מפליט מה שבתוכו א"כ קשה היאך אפשר שיהו הדגים אסורין אפילו בדיעבד אם נמלחו בכלי איסור ממש ממליחת שאר האיסורים דמאי שנא מגבינות שנעשו בדפוס ע"א דאין שם דם כלל אלא ציר טמאה ואין לך דבר שדרכו למיסרך יותר מציר ואפ"ה מותרין בדיעבד מטעם דאין המלח מפליט מה שבתוכו ולדעת התוספות בפרק כל הבשר מותר אפילו לכתחלה וכבר כתב הכלבו בסוף סי' ק"ג דמטעם דין אין מליחה לעץ יש ללמוד שאם מלחו בשר או דגים בכלי אסור מגיעולי ע"א שאין הבשר או הדגים אסורין לפי שאין המלח מפליט איסור הכלי ואפילו הוא בן יומו עכ"ל.

אלא ע"כ צריך לומר דהרשב"א סבר דבכלי שאינו מנוקב לא אמרינן אין מליחה לעץ הילכך כתב אע"פ שאפשר שאם מלחו הדגים בכלי איסור ממש ממליחת שאר האיסורים שיהו הדגים אסורין כו' והא דכתב שאפשר דמשמע דרפויי מרפיא בידיה ולמה לא החליט הדין לפסוק בפשיטות שיהו הדגים אסורין נ"ל דהיינו משום כיון שלא נאסר הכלי ע"י תשמיש איסור רותח כי אם ע"י מליחה כדדייק לישניה שכתב ממליחת שאר איסורים ולפיכך צריך לדקדק אם האיסור הוא דבר שדרכו למיסרך ונוח לבלוע בקל אבל אם מלחו הדגים בכלי איסור ממש שאינו מנוקב כעובדא דרוקח שהבאתי אז היה פשוט ליה דהדגים אסורין כלן שנאסר הכלי על ידי תשמיש איסור רותח.

שוב מצאתי בקצת שאלות ותשובות הרשב"א שלא כתוב מלת דאפשר אלא פסק כן בפשיטות לאיסור וכן יש לדקדק מלשון הרשב"א דמה שכתב דמותר למלוח בשר בכלי של ע"א דמכניסין בו יין לקיום איירי דוקא בכלי מנוקב מכמה טעמים חדא מדכתב דמותר למלוח בשר כו' וסתם מליחת בשר איירי להכשיר מידי דמו לקדירה בענין היתר מליחה והיינו בכלי מנוקב כדפרש"י גבי מעשה דרב מרי בר רחל וכמו שכתב הר"ן גבי קערה שמלח בה בשר כו' שהבאתי לעיל ועוד כיון שנתן עוד טעם אחר להתיר משום דאיירי דטריד למיפלט דמא כו' ואם איתא דאיירי בכלי שאינו מנוקב א"כ בהכרח צריך אותה לומר דאיירי שמולח הבשר רק לקיום דהיינו אחר שכבר הוכשר מידי דמו כהלכתו א"כ קשה איך שייך לומר דאיירי דטריד למיפלט דמא כו' דהא כבר פלט כל דמו ע"י מליחה הראשונה והדבר נראה לעינים דאחר שנמלח הבשר והודח במים כהלכתו נסתמין נקבי הפליטה ושוב לא יפתח בשביל הציר שבו ועוד דא"כ לא ה"ל לומר דאיירי דטריד למיפלט דמא אלא הכי ה"ל לומר דאיירי דטריד למיפלט ציר ואל

תטעה לפרש מה שכתב הרשב"א דמכניסין בו יין דמלת לקיום קאי על מליחת הבשר
דהא ליתא אלא קאי על הכלי ורבנותא בא לאשמועינן דמותר למלוח בשר אפילו בכלי
של ע"א דמכניסין בו יין לקיום דבלע יין טפי מכלי שאין מכניסין בו יין לקיום וצריכין
ג"כ הכשר גדול כדאיתא בסוף ע"א וכ"ש דמותר למלוח בשר בכלי של ע"א שאין
מכניסין בו יין לקיום ועדיין נשאר לדקדק בדברי הרא"ש שפירש דאיירי בקערה שאינה
מנוקבת א"כ אפילו הבשר שמלח בה אסור ולמה אמר שמואל אסור לאכול בה רותח
משמע אבל בשר שמלח בה מותר דאין סברא לומר דשקיל וטרי על הקערה בלבד ולא
היה מזכיר ג"כ איסור הבשר עם הקערה ומפני כך דקדק מהר"ף דאיירי בקערה מנוקבת
של חרס וכתב דאין להקשות דא"כ גם הקערה יהא מותרת שהציר והדם שורק דרך
נקבים די"ל דלגבי כלי חרס לא אמרינן מישרק שריק משום דכלי חרס בולע מיד דהא
מצינו דכלי חרס בלעי אפילו מצונן ע"ש וצריך לומר שהרא"ש מפרש דמלח הבשר על
גבי עצים או קשים בשולי הקערה ולכן לא חש אהך דקדוק דמהר"ף ז"ל.

כן נ"ל: דף קיג דג טהור שמלחו עם דג טמא כו'. כתב הר"ן וז"ל ומיהו משמע דבקליפה
סגי דבכל איסור שעל ידי מליחה סגי ליה בקליפה וכן דעת הרא"ה ז"ל אבל דעת
הרמב"ן ז"ל מחמיר ואומר דהכא כולה חיים מרוב טפות מלוחות שהם חמות בעצמן
ויותר נראין לי דברי הרא"ה ז"ל ומיהו הוא ז"ל מצריך נטילת מקום ואמר דבפסח שני
מוכח בהדיא דברותח דצלי בעי נטילת מקום ואיני מודה לו בזה דהתם שאני דנטף
מרוטבו וחזר אליו כו' אבל בצלי לא בעינן אלא קליפה בלחוד ומיהו הכא אפשר דכיון
דציר זה יצא מן הטמא ועמד בעינו ונבלע אח"כ בטהור הוה ליה כנטף מרוטבו וחזר
אליו ובעי נטילת מקום עכ"ל.

נ"ל לדקדק מדקאמר דהכא כולה חיים כו' משמע דדוקא הכא הרמב"ן ז"ל מחמיר דלא
סגי ליה בקליפה אלא אסור לגמרי אבל בשאר כל איסור שע"י מליחה מודה הרמב"ן
לדעת הר"ן דבקליפה סגי דאל"כ מאי דהכא דקאמר וגם הר"ן גופיה מחמיר הכא טפי
שהרי הסכים לדעת הרא"ה דבעי נטילת מקום שהוא יותר מכדי קליפה ובשאר כל
איסור שע"י מליחה סבר דבקליפה סגי ועוד דהא גבי הנהו אטמהתא דאימליחו בבי ריש
גלותא בגידא דנשיא כו' כתב הר"ן בשם הרמב"ן דבמליחה אפילו חלב שמן אינו מפעפע
וגריע יותר מצלי וכן כתב שם הר"ן בשמו גבי ההוא כזיתא דתרבא דנפיל לדיקולא
דבשרא כו' משמע דס"ל דחלב ובשר שנמלחו יחד סגי ליה בקליפה אע"פ דליכא ס'
כדעת ראבי"ה שכתבו הפוסקים בשמו דאפילו חלב הרבה במליחה הרי הוא כחלב מעט
בצליה דאינו מפעפע כולי האי כמו צליה הילכך אין צריך ס' רק בקליפה סגי ליה וכן
כתבו הפוסקים בהדיא שסברת הרמב"ן בזה היא כסברת ראבי"ה ואם כן כ"ש בשאר
כל איסור שעל ידי מליחה דסבר הרמב"ן דסגי ליה בקליפה דאל"כ הוי יציבא בארעא
וגיורא בשמי שמיא שהרי הר"ן גופיה וכן שאר פוסקים המפורסמים אע"ג דסבירא להו
בכל איסור שעל ידי מליחה דסגי ליה בקליפה אפ"ה מודו בחלב ובשר שנמלחו יחד דלא
סגי בקליפה אלא אסור לגמרי עד דאיכא ס' אלא מחוורתא כדכתיבנא ולאפוקי מבית
יוסף דמשמע בהדיא מדבריו בסי' צ"א ובסי' ק"ה דלאו דוקא הכא גבי דג טהור שמלחו
עם דג טמא מחמיר הרמב"ן דלא סגי ליה בקליפה אלא ה"ה בשאר איסור שעל ידי
מליחה דוק ותשכח: אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו'.

כתב הרי"ף וכמה שיעור שהייה יצטרך להשהות את הבשר במלח אמרו רבנן בכדי שישחוט הבהמה ושתהיה נפשטת ותבדוק הבשר מן החלב ומכל איסורין שיש בה בציר מהאי אסור לאכול מאותו בשר עכ"ל. אמנם בפסקי הרא"ש ובר"ן ובמגיד משנה שדרכם להזכיר בחיבוריהם דעת הרי"ף לא הזכירו כלל סברא זו לכן נראה לי דהג"ה היא ואינו מדברי הרי"ף עצמו שוב עיינתי בשני ספרי הרי"ף של קלף ישן נושן ולא מצאתי בהם לשון זה לא מינה ולא מקצתה ובהלכות גדולות כתבו ושיעור מליחה כשיעור צלייה וכתב המגיד משנה בפ"ו מהלכות מ"א שמצא להרמב"ן ז"ל שכתב ושיעור צלייה פירשו הגאונים כדי הילוך מיל כו'.

וכן פסק הרמב"ם וביקש המגיד משנה למצוא סמך לשיעור מיל ע"ש אבל לא שת לבו למצוא סמך מנא לן שצריך שהייה כלל יהיה השיעור שהייה איך שיהיה דהא לא הזכיר שמואל שהייה וכבר ראיתי מי שבנה בנין על זה ופסק הלכה למעשה בהגהות ש"ד שכתב לחד טעמא דיש היו מתירין רגלים שהובהבו ונמלחו ולא שהו כלל ומיד הושמו בקדירה מדלא הזכיר שמואל שהייה והביאו בית יוסף בטור י"ד סימן פ"ט ואע"ג שכתב בית יוסף עליו ואין דבריו נכונים בהיתר זה מכל מקום לא גילה לנו טעם וראיה למה דחה דברי הני רבוותא בגילא דחיתיתא דהא טעמא רבה קאמרי מדלא הזכיר שמואל שהייה אלמא שאין צריך שהייה ועוד דהא בגמרא מקשה על הא דאמר רב הונא מולח ומדיח למה לא הזכיר הדחה ראשונה ובמתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ומשני ולא פליגי הא דחללי בי טבחא הא דלא חללי בי טבחא ואם איתא יותר ה"ל להקשות למה לא הזכיר שום אחד מהם לא שמואל ולא רב הונא ולא הברייתא שהייה ואל תטעה לומר דמאותו סמך עצמו שכתב המגיד משנה לשיעור מיל שכתב הרמב"ם מוכח נמי דצריך שהייה דהא ליתא כי הוא לא נתכוין רק למצוא סמך לאחר שאנו נוהגין להשהות את הבשר במלח למה כתב הרמב"ם דוקא זה השיעור כדי הילוך מיל דוק ותשכח ועוד דהא גרסינן במנחות פרק הקומץ רבה דף כ"ב גבי מליחת בשר קדשים במלח תמלח כיצד הוא עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו ואמר אביי וכן לקדירה ודבר פשוט הוא דבשר קדשים לא היה צריך לשהות במלח מדקתני סיפא ומעלהו ומדקאמר וכן לקדירה משמע דאין צריך שהייה.

אמנם כאשר עיינתי בספר עבודה של הרמב"ם בפ"ה מהלכות איסורי מזבח מצאתי שיש לדחות דאין משם ראיה דעל כרחך צריך לומר הא דאמר אביי וכן לקדירה אמולחו והופכו וחוזר ומלחו קאי כלומר שכן צריך למולחו משני צדדים לקדירה אבל לשאר ענינים לא הוזהר לו מליחת בשר לקדירה שהרי בשר קדשים אינו צריך הדחה ממלחו אלא שצריך להעלותו עם מלחו כמ"ש שם הרמב"ם וזה אינו ראוי לבשל עם מלחו עד שידחנו וזה אם מלח כל שהו אפילו בגרגיר מלח אחד כשר או אפילו אם הקריב בלא מלח כלל הקרבן כשר והורצה משום דלא נאמר על כל קרבנך תקריב מלח רק למצוה ולא לעכב כמ"ש שם הרמב"ם וזה אינו כשר אפילו בדיעבד עד שימלחנו יפה יפה עד שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מלחו וכן יש הרבה חילוקים ביניהם סוף דבר חזרתי על כל צדי צדדים ולא מצאתי הכרח מן הגמרא אם לא שנאמר לרוב פשיטות הדבר לא חששו שמואל ורב הונא והברייתא להזכיר שהייה כי הדבר נראה לעינים דאין המלח יכול להפליט תיכף ומיד הבשר מידי דמו הבלוע בתוכו אם לא ע"י שהייה וכיון שכל

עצמה של המליחה אינה רק כדי להוציא הבשר מידי דמו הבלוע בתוכו כדמשמע פשטא דלישנא אין הבשר יוצא מידי דמו כו' א"כ ממילא משמע בפשיטות שיצטרך הבשר להשהות במלח דאל"כ מאי מועיל המליחה אף אם ימליחנו יפה יפה אם ידיחנו מיד ומדאמר שמואל מלוח הרי הוא כרותח ואוקימנא בפרק גיד הנשה דהיינו כרותח דצלי לכן כתבו ה"נ דשיעור שהיית מליחה כשיעור צלייה דלא יהא הטפל עדיף יותר להוציא הבשר מידי דמו מן העיקר ועל זה סמך נמי הרמב"ם שכתב דשיעור מליחה כדי הילוך מיל על פי קבלת הגאונים דשיעור צלייה כשיעור מיל ולשאר פוסקים לא ישר בעיניהם פירוש הגאונים דשיעור הצלייה הוא כדי הילוך מיל לכן כתבו סתם דשיעור מליחה כשיעור צלייה אותה חתיכה עצמה לפי עביה וגדלה.

כללו של דבר יסוד ושורש אחד יש להם לכל הפוסקים בענין סמך שיש להם שצריך לשהות הבשר במלחו והיינו כשיעור צלייה כמו שכתבתי רק שהם מחולקים באיכות ומהות שיעור צלייה. כן נראה לי: אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו א"כ מלחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה כו'.

כתב הרא"ש ז"ל וז"ל ובשר שנתבשל בלא מליחה צריך ס' לבטל כל החתיכה דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה ואם יש ס' בתבשיל אז התבשיל מותר ויש אוסרין הבשר כיון שנתבשל בדמו ויש מתירין לפי שהדם שנפלט נתבטל בס' ואם נשאר בו מקצת דם הוי דם האברים שלא פירש וכן מסתבר דלא שייך הכא איפשר לסוחטו אסור דלא נאסר הבשר מעולם ודמא לצלי בלא מליחה דמה שנפלט האור שואבו ומה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כו' עכ"ל.

וקשה לי על מה שכתב דלא שייך הכא אפשר לסוחטו אסור דלא נאסר הבשר מעולם דמשמע דאלו היה נאסר הבשר פעם אחת שוב אינו חוזר להיתר לעולם אפילו אחר שנתבטל בס' ועוד מדכתב דלא שייך הכא משמע דוקא הכא אבל בעלמא שייך אפשר לסוחטו אסור אע"ג שאין האיסור מבשר וחלב והלא בסוף פרק גיד הנשה כתב הרא"ש כמה מקומות דניחי לפירוש רבינו אפרים דלא אמרינן אפשר לסוחטו אסור אלא דוקא א בבשר בחלב ולא בשאר איסורין משמע דסבר כותיה דאל"כ לא היה מאריך כל כך במאי דניחא לדבריו ובתשובותיו משמע ודאי שהוא סובר כדברי רבינו אפרים שכתב כ"ט זיתים של היתר שנפל בו זית של חלב ובקדרה אחרת היו ל' של היתר ונפל לתוכה זית של דם ונתערבו יחד אלו שתי תערובות דמותרים דטעם חלב שבו בטל בס' וכן טעם דם שבו בטל בס' ואם איתא דסבר כר"ת דבכל האיסורין אמרינן חתיכה עצמה נעשה נבילה היה צריך ס' כנגד כל הל' זיתים שזית האיסור מעורב בהן וכן כתב הטור י"ד בהדיא בסימן צ"ב שדעת הרא"ש כדברי רבינו אפרים וז"ל ופסק הרבינו אפרים דלא אמרינן אפשר לסוחטו אסור אלא בבשר בחלב אבל בשאר איסורין כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה ואין בה ס' לבטלה ונאסרה ואח"כ בשלה עם האחרות אין צריך אלא ס' כדי כזית הראשון ואז אפילו החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת ור"ת פסק דאף בשאר איסורין אפשר לסוחטו אסור כו' וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לדעת הרבי אפרים עכ"ל הטור.

ומיהו בהא כבר היה אפשר לומר דמה שכתב הרא"ש דלא שייך הכא אפשר לסוחטו אסור כו' כדי ליישב אפילו לדעת ר"ת וסייעתו כתב כן אבל לקושטא דמילתא בלאו הכי ניחא שהחתיכה עצמה מותר אחר שנתבטלה בס' כדעת הטור שהבאתי שכתב ואז אפילו החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת ומסיק דכן הסכים הרא"ש וכה"ג ממש צריך לומר מה שכתב הרא"ש בפרק בתרא דע"א גבי יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים כו' והא דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות היינו לפי שלא נפל מן היין האיסור כדי נתינת טעם בהיתר אלא במשהו נאסר וכל דבר שנאסר במשהו לא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה צריך לומר דליישוב אפילו לדעת ר"ת וסייעתו כתב כן אבל לקושטא דמילתא בלאו הכי ניחא דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא דוקא בבשר בחלב ולא בשאר איסורין.

אמנם יותר נכון בעיני ליישב דמה שכתב הרא"ש דלא שייך הכא אפשר לסוחטו אסור כו' לקושטא דמילתא כתב כן מפני דס"ל כמו שכתב הרשב"א בחדושו בפרק כל הבשר דאפילו רבינו אפרים מודה דבכל איסורין אמרינן אפשר לסוחטו אסור לענין אותה חתיכה עצמה שנאסרה פעם אחת דשוב אינה חוזרת להיות מותרת לעולם לפי שהאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי ואינו נכלל לתוך ההיתר שבקדירה.

וכן כתבו בהדיא רבינו ברוך בספר התרומה סי' נ"ב והרוקח בסי' תנ"ב והמרדכי בסוף פרק גיד הנשה ורוב המחברים לדעת רבינו אפרים דלא אמר דבכל איסורין מלבד בבשר בחלב לא אמרינן אפשר לסוחטו אסור אלא דוקא לענין שאם נפלה אותה חתיכה שנאסרה כבר לקדירה שאין צריך ס' כנגד כל החתיכה אלא כנגד האיסור הבלוע בה אבל מ"מ אותה חתיכה עצמה כיון שנאסרה פעם אחת שוב אינה חוזרת להיות מותרת לעולם ולא כמו שכתב הטור לדעת רבינו אפרים דאפילו החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת ומיהו אכתי קשה מה שכתב הרא"ש ודמיא לצלי בלא מליחה דמה שנפלט האור שואבו ומה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כו' מאי תיקן בדמיון זה הלא סברא זו בעצמה שכתב גבי צלי דמה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כבר כתבה גבי בישול ומאי אולמיה דהאי מהאי ונראה לי דמשום שהרא"ש הרגיש בעומק חכמתו שיש לשדות נרגא בטעם שכתב הוא בשם המתירין כמו שכתב בש"ד וז"ל ויש שהיו רוצין להתיר אותה חתיכה עצמה אחר שנתבטלה בס' שהדם שיצא מן החתיכה נתבטל ברוטב בס' ואם נשאר מן הדם בחתיכה שלא יצא לחוץ לא נאסר בכך דדם האברים שלא פירש מותר אמנם אנו נוהגין לאסור אותה חתיכה עצמה אף כשיש ס' לבטלה משום דעל ידי בישול פירש הדם ממקום למקום והוי כאלו פירש לחוץ מה שאין כן בצלי ע"כ הרי אתה רואה מפורש איך שהוא סותר טעם המתירין במה שהוא מחלק בין בישול לצלי הילכך הוכרח הרא"ש ז"ל לכתוב ודמיא לצלי בלא מליחה כו' לפי שרצה להזהר מסתירת בעל ש"ד וכל עצמו לא בא ללמד בדמיון זה להשוות בישול לצלי אלא בעבור זה לומר שאין שייך לחלק בין בישול לצלי דכשמדבשר צלי בלא מליחה מותר לאכול אף על פי דבודאי פירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי צלייה שהרי אין נוהגין לדקדק אם נצלה כל צרכו שפלט כל דמו ואפ"ה אוכלין אותו והיינו על כרחך מטעם שכתבו התוספות בפרק כיצד צולין ובפ"ק דחולין גבי השוחט בשבת וביום הכפורים וכן כתב הרא"ש בעצמו שם שאין לאסור לאכול בשר

שלא נצלה כל צרכו אף על פי דבודאי פירש הדם בתוך החתיכה ממקום למקום על ידי צלייה לפי שלא חשיב כלל כדם האברים שפירש כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה וא"כ ה"ה בבישול לא חשיב כלל כדם האברים שפירש מה שפירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום וחזר ונבלע בתוכו כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה ואל זה כוון רבינו ירוחם ז"ל בספר אדם וחזה בחלק ה' נתיב ט"ו אות כ"ה שכתב וז"ל ויש מתירין וכן עיקר כי מה שנשאר בתוכה שלא נפלט בתבשיל הוה ליה דם האברים שלא פירש כמו בצלי שאפילו שיצא ממנו מה שנשאר בתוך הבשר מותר עכ"ל.

ודבר ברור הוא דמה שכתב כמו בצלי שאפילו שיצא ממנו ר"ל שאפילו שיצא ממנו ממקום חבורו בתוך החתיכה ממקום למקום מותר כיון שנשאר בתוך הבשר ולא פירש לגמרי חוץ לחתיכה לא חשיב דם האברים שפירש בן נ"ל : אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו'. כתב המרדכי וז"ל כתב רבינו שמשון משאנץ וששאלת על תרנגולת שחוטה שנתחבה במחבת רותח על האש כדי למולגה והתיר אותה התלמיד התרנגולת עצמה אם יש במים ס' מכל התרנגולת ותמהתי איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה על חנם תמהת' דודאי אמת הדבר בחתיכת בשר תפל שבשלו בקדרה אם יש במים ס' מכל החתיכה חתיכה עצמה שריא ממה נפשך דאם נפל דם שלה בתוך המים נתבטל במים ואם לא נפל דם האברים שלא פירש מותר אבל תרנגולת ודאי ראוי להחמיר אף על פי שיש במים ס' מפני כבד ובני מעים דכמאן דמנחי בדיקולא דמיא ודם הנפלט מהם נבלע בתרנגולת ואין רגילות להשהותה במים רק כדי מליגה ולא עד שתתבשל כולה ונמצא שבלעה דם הכבד והמעיים ולא חזר ונפלט לתוך המים ואפילו שהתה עד שנתבשל יש לדמותה לכחל בס' וכחל עצמו אסור ואף על פי שיש לחלק בין הלב לדם ולדמותו למוליינתא וליתן כרעיו ובני מעיו לתוכו דפרק כיצד צולין לא דמי דהתם דרך צלייה והכא דרך בישול ויש לחוש שהרותחין חולטין דם הנבלע בתרנגולת שנפלט מבני מעיה לתוכה ושוב לא יצאת כו' עכ"ל וקשה לי על דבריו שהרי גמרא ערוכה היא בפרק כל הבשר דאין מחזיקין דם בבני מעים וא"כ איך כתב דאיכא למיחש שנפלט דם בני מעיה לתוכה וצריך לומר דאיירי כשרואין דאסמיק דאז מחזיקין בהם דם כמו שכתב הר"ן בפרק כל הבשר דף תשכ"א ע"א בשם הרמב"ן שדקדק מדאמרינן אין מחזיקין בהם דם ולא אמרינן אין דם בבני מעים ש"מ דדוקא מסתמא אין מחזיקין בהם דם אבל אי רואין דאסמיק חיישינן ובעי מליחה ע"כ.

אי נמי מיירי בשומן של בני מעיים דבשומן הדבוק בהם מחזיקין דם כמו שכתב הרא"ש וז"ל אע"ג דאין מחזיקין דם בבני מעים מכל מקום בשומן הדבוק בהם יש בה דאית ביה שוריקי ולכך נהגו למולחם ע"כ. וכן כתב הרב המגיד בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות בשם הרשב"א ז"ל וכן כתב הר"ן בשם התוספות ונראה לי דאפילו אם התרנגולת זו היה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם המליגה נמי סבר רבינו שמשון דאסור אף על פי שיש במים ס' כנגד כל התרנגולת דזיל בתר טעמא שכתב מפני כבד ובני מעיה דכמאן דמנחי בדיקולא דמיא ויש לחוש שהרותחין חולטין דם הנבלע בתרנגולת שנפלט מבני מעיה לתוכה כו' וטעם זה שייך אפילו אם התרנגולת היה נמלח ופלט כל דמו לחוץ קודם המליגה משום דאין המלח שעל התרנגולת מפליט לדם של פנימי שיש בכבד ובני מעיה משום דכמאן דמנחי בדיקולא דמיא ויש לחוש שהרותחין חולטין כו' ואין דבר זה צריך

הרבה חזוק לפי שכן משמע בהדיא מדבריו מדכתב לא דמי דהתם דרך צלייה והכא דרך בישול הרי אתה רואה בפירוש שהוא מדמה דין זה של תרנגולת למולייתא דרך בישול ואלו גבי מולייתא דרך בישול ליכא מאן דפליג דאסור אפילו אם מלח לבשר החיצון מליחה גמורה ופלט כל דמו מטעם דאין המלח שעל בשר החיצון מפליט דם של בשר פנימי שלא נמלח בפני עצמו וא"כ כל שכן הכא שבשר הפנימי הוא כבד שיש בה הרבה דם ואין להקשות אם כן כיון שהשואל לא היה מתמיה רק איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה דמשמע אבל אם התרנגולת היה נמלח לקדירה קודם המליגה הוה ניחא ליה מה שהתיר התלמיד התרנגולת עצמה ולמה לא השיב לו ר"ש דבתרנגולת ראוי להחמיר אפילו אם התרנגולת היה נמלח לקדירה קודם המליגה מטעם שהוא כתב דיש לחוש שהרותחין חולטין כו' ואי אפשר לומר שלא השיב לו כן מפני שגם השואל לא נתכוין באמרו איך יתיר בשר לקדירה בלא מליחה אלא מפני בשר הפנימי דהיינו הכבד ובני מעיה שלא נמלחו בפני עצמן ואפילו אם התרנגולת היה נמלח לקדירה גם כן יש לתמוה איך יש להתיר דאם כן קשה למה כתב לו ר"ש על חנם תמהת כו' שהרי בדין תמה כיון שר"ש עצמו כתב לאסור מטעם זה שתמה השואל על התלמיד ויש לומר לפי שכל עצמו של ר"ש לא יצא ללמד בנדון זה שנשאל עליו רק כמו שהיה המעשה ולפיכך לא חשש להשיב לו שהיה ראוי להחמיר בתרנגולת אפילו אם היה נמלח לקדירה הואיל שהמעשה שהיה לא כך היה.

ועוד נראה לי דלא חילק ר"ש בין חתיכת בשר לתרנגולת אלא דוקא מפני כבד ובני מעים שבתוכה משום דהוי כפורש הדם מחתיכה לחתיכה ולפיכך כתב דבתרנגולת ראוי להחמיר אבל בתרנגולת דליכא בה כבד ובני מעים לא עלה על דעתו לאסור אלא דמיא לשאר חתיכת בשר שנתבשל בקדירה בלא מליחה שמותר ממה נפשך מטעם שכתב ר"ש דאם נפל דם שלה בתוך המים נתבטל במים כו' ולא אמרינן דמאחר שהיא חלולה איכא למיחש דפירש הדם מלמעלה למטה בתוך החלל והרי הוא כפורש מחתיכה לחתיכה מפני דשתי תשובות יש בדבר שאי אפשר בשום פנים לומר כן חדא דא"כ קשה איך כתב דודאי אמת הדבר בחתיכת בשר תפל שבשלו בקדירה אם יש במים ס' מכל החתיכה חתיכה עצמה שריא ממה נפשך כו' שהרי יש לשדות נרגא בהך ממ"נ שאין לו מקום כמו שסתר בעל ש"ד להך ממ"נ וכתב וז"ל משום דעל ידי בישול פירש הדם ממקום למקום והוי כאילו פירוש לחוץ מה שאין כן בצלי עכ"ל אלא מאי אית לך למימר דסבר ר"ש כמו שתירץ הרא"ש ז"ל לסתירת בעל ש"ד שהבאתי שכתב בפרק כל הבשר וז"ל בשר שנתבשל בלא מליחה צריך ס' לבטל כל החתיכה דלא ידעינן כמה דמא נפק מיניה ואם יש ס' בתבשיל אז התבשיל מותר ויש אוסרים הבשר כיון שנתבשל בדמו ויש מתירים לפי שהדם שנפלט נתבטל בס' ואם נשאר בו מקצת הוי דם האברים שלא פירש וכן מסתבר כו' ודמיא לצלי בלא מליחה דמה שנפלט האור שואבו ומה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כו' עכ"ל ואיכא למידק מאי חידש לנו הרא"ש בדמיון זה שכתב ודמיא לצלי בלא מליחה כו' שהרי סברא זו בעצמה שכתב גבי צלי דמה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש כבר כתבה גבי בישול ומאי אולמיה דהאי מהאי ונראה.

לי דמשום שהרא"ש הרגיש בעומק חכמתו שאפשר לסתור הטעם שכתב הוא בשם המתירין כמו שכתב בעל ש"ד שהבאתי ולפיכך הוכרח הרא"ש לכתוב ודמייא לצלי בלא מליחה כו' כדי לתרץ סתירת בעל ש"ד שאין שייך לחלק בענין זה בין בישול לצלי ור"ל כשם דבשר צלי בלא מליחה מותר לאכלו אף על פי דבודאי פירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי צליה שהרי אין נוהגין לדקדק אם נצלה כל צרכו שפלט כל דמו ואפ"ה אוכלין אותו והיינו ע"כ מטעם שכתבו התוספות בפרק כיצד צולין ובפ"ק דחולין גבי השוחט בשבת וביום הכפורים וכן כתב הרא"ש עצמו שם שנהגו כן משום דלא חשיב דם האיברים שפירש מה שפירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה כדחזינן בככר שחתך עליו בשר כו' וא"כ הוא הדין בבישול אעפ"י דבודאי פירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי בישול לא חשיב כדמהאברים שפירש כל זמן שלא פירש לגמרי חוץ לחתיכה וא"כ איך שייך לחלק בין חתיכת בשר שאין בה חלל לתרנגולת שיש בה חלל להיתר אם לא נשאר בה כבד ובני מעיה דהא חד טעמא הוא דכל זמן שלא פירש הדם לגמרי חוץ לחתיכה לא חשיב דם האברים שפירש וכן כתב בית יוסף בהדיא בטור י"ד סימן ע"ו שאין לחלק ביניהם גבי מה שכתב בשם סמ"ג שתרנגולת או אווז צריכים מליחה גמורה לצלי כמו לקדירה הואיל שהם חלולים ופירש הדם מלמעלה למטה בתוך החלל והרי הוא כפורש מחתיכה לחתיכה והוא כתב דאינן צריכין מליחה רק כמו שאר בשר לצלי ונתן טעם לדבר וז"ל משום דכיון שהעוף שלם דם הפורש מלמעלה למטה בתוך החלל הוי כדם הפורש בחתיכה מצד זה לצד זה דשרי כמו שנתבאר בראש הסימן ולא שני לן בין יש חלל בין צד זה לצד זה לאין ביניהם חלל עכ"ל.

ושם בראש הסימן הביא דברי התוספות והרא"ש דפ"ק דחולין שהבאתי שכתבו דאין חשיב דם האברים שפירש מה שפירש הדם בתוך החתיכה בפנים ממקום למקום על ידי צליה כיון שלא פירש הדם לגמרי חוץ לחתיכה ואל זה נתכוין בית יוסף במה שכתב כמו שנתבאר בראש הסימן, ועוד יש הכרח אחד דלא אמר ר"ש אלא דוקא בתרנגולת זו שנשאר בה כבד ובני מעיה מלשון ר"ש עצמו שהועתק בתשובות מיימוני והילך לשונו אבל בתרנגולת זו ודאי ראוי להחמיר כו' מדלא כתב סתם אבל בתרנגולת ראוי להחמיר אלא דקדק למינקט זו משמע בהדיא כדפירשתי ואע"ג דפשוט הוא כתבתי לפי שראיתי מי שהביא דברי ר"ש לפסק הלכה וכתב עליו וז"ל ונראה דהוא הדין אי ליכא בה בני מעים דאסור בתרנגולת לכולי עלמא דמאחר שהיא חלולה איכא למיחש דפירש הדם ממקום למקום ואסור כה"ג אפילו בשעת הדחק והפסד מרובה עכ"ל.

ואני נפלאתי הפלא ופלא דא"כ למה פסק גבי חתיכת בשר שנתבשל בלא מליחה כדעת המתירין אף אותה חתיכה אם היה שעת הדחק או במקום הפסד מרובה ונסתייע מבית יוסף שפסק סתם בשלחן ערוך דגם אותה חתיכה מותרת אפילו בלא שעת הדחק והפסד מרובה ועוד מאחר שהרא"ש הסכים לדברי המתירין וכדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק או במקום הפסד מרובה והלא הרא"ש עצמו לא הסכים לדברי המתירין אף אותה חתיכה אלא מטעם שהוא כתב ודמייא לצלי בלא מליחה כו' וכדפירשתי וממילא לפי טעם זה אין שייך לחלק בין חתיכת בשר לתרנגולת וכמו שכתב בית יוסף בהדיא והעתקתי לשונו לעיל וא"כ קשה ממה נפשך אי סבר דאע"פ שלא פירש הדם לגמרי לחוץ מן

התרנגולת אלא בפנים ממקום למקום חשיב דם האיברים שפירש א"כ ה"ל לאסור גם כן גבי חתיכת בשר אפילו בשעת הדחק והפסד מרובה מטעם זה עצמו דעל ידי בישול פירש הדם בתוך החתיכה ממקום למקום שלא נפל במים והוי כאלו פירש לגמרי לחוץ ואי סבר דכל זמן שלא פירש הדם לגמרי לחוץ לא חשיב דם האברים שפירש א"כ ה"ל להתיר ג"כ גבי תרנגולת בשעת הדחק או במקום הפסד מרובה והרבה יותר תמיה אני על מה שכתב ונראה דהוא הדין אי ליכא בה בני מעים דאסור בתרנגולת לכ"ע אשתמיטתיה מה שכתב הרוקח בסי' תל"ט בשם הריב"ק וכל רבני מגנצ"א ושפיר"א שהיו מתירין אפילו העוף עצמו שנתבשל עם הכבד שלו ואע"פ שהכבד היה דבוק בעוף אם יש ס' בעוף בצרוף המים והתבשיל שבקדירה כנגד הכבד וכן פסק בהדיא הטור י"ד ומהר"י קארו ז"ל בשלחן ערוך בסוף סימן ע"ג וחלילה לומר שלא תחשב בעיניו דעת הטור בהיותו עטרת תפארת הפוסקים כל שכן בהצטרף עמו הרוקח והריב"ק וכל רבני מגנצ"א ושפיר"א ובפרט שהסכים עמהם מהר"י קארו ז"ל שהוא אב לכל האחרונים וא"כ למה כתב אותה תרנגולת טרפה לכולי עלמא דאטו קטלי קניא באגמא נינהו הני פוסקים הנזכר ואין לומר שאין מדברי הפוסקים הנזכרים סתירה על דבריו משום דשאני התם דמיירי שהעוף היה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם שנתבשל וזה מוכרח דאל"כ לא היה סגי בס' כנגד הכבד בלבד דהא אף לדברי המתירין אותה חתיכה עצמה אחר שנתבטלה בס' מ"מ צריך ס' כנגד כל החתיכה מטעם דלא ידעינן כמה דמא נפק מיניה כמו שכתב הטור י"ד בעצמו בסימן ס"ט אבל אם העוף לא היה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם שנתבשל אז מודו הפוסקים הנזכרים לר"ש משאנן דהעוף עצמו אסור לעולם דהא ליתא שהרי כבר הוכחתי מדברי ר"ש עצמו דאפילו אם התרנגולת היה נמלח מליחה גמורה לקדירה קודם המליגה נמי אסור מטעם שהוא כתב דיש לחוש שהרותחין חולטין כו' ודמיא למוליתא דרך בישול ולכן אם איתא שהפוסקים הנזכרים ס"ל הך סברא שלר"ש לא היו מתירין העוף עצמו אחר שנתבטל הכבד בס' אף על פי שהעוף היה נמלח מליחה גמורה לקדירה משום דאכתי איכא למיחש דפירש הדם מן הכבד שלא נמלחה בפני עצמה ונבלעה בבשר העוף ואינו יוצא עוד ואסור כי הרותחין חולטין כו' ולא עוד אלא שמפשט דברי כל המתירין אותה חתיכה משמע בפשיטות שאין שום אחד מהם מסכים עם ר"ש משאנן לחלק בין חתיכת בשר לתרנגולת ודעת יחיד הוא ולכן תמה אני טובא למה פסק כוותיה: רב דימי מלח במלח גללניתא.

כתב הר"ן וז"ל ולענין המלח עצמו שמולחין בו מסתברא דשרי דאי לא הרי אנו רואין שהמלח ניתך על הבשר ונותן טעם בו והיה ראוי לאסרו אלא ודאי משמע דשריא ואמר הרמב"ן ז"ל דטעמא לפי שהדם נשרף במלח ומיהו דוקא בדם הוא דאמרינן הכי אבל בשומן אסור ובצירו לא עכ"ל. ואני אמרתי בחפזי שלא כתב הר"ן אלו דברים אלא דברי תלמיד טועה הם שתלה עצמו באילן גדול הרמב"ן וכתבו מבחוץ וטעה הסופר וכתבו בפנים מפני שהר"ן גופא כתב בהדיא בשם הרמב"ן דהמלח עצמו שמולחין בו נעשה נבילה ולא במקום אחד בלבד אלא בשני מקומות כתב כן בשמו המקום אחד הוא מה שכתב גבי אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה וז"ל כתב הרמב"ן ז"ל מדיחו יפה שתי הדחות במשמע אחת בכלי מנוקב להעביר המלח ואחת בכלי שאינו מנוקב להעביר טפות דם שעליו ע"כ ואם איתא דסבר הרמב"ן דהמלח עצמו שמולחין

בו שרי א"כ קשה למה כתב שצריך הדחה אחת להעביר המלח הלא המלח עצמו היתר גמור הוא ואין כאן איסור אלא טפות דם שעליו ואין לומר דהיינו משום דכל זמן שנדבק המלח בבשר אי אפשר להדיח היטב כל טפות דם שעליו ולכן צריך הדחה אחת להעביר המלח אבל לא מחמת שהמלח אסור דהא ליתא דא"כ קשה למה כתב שהדחה ראשונה להעביר המלח יהיה דוקא בכלי מנוקב והדחה שניה להעביר טפות דם שעליו יהיה אפילו בכלי שאינו מנוקב הלא איפכא מסתברא כי המלח עצמו היתר גמור הוא ואין כאן איסור אלא טפות דם שעליו אלא ע"כ מדכתב אחת בכלי מנוקב להעביר המלח ש"מ דס"ל שהמלח עצמו אסור כמו שכתבו התוספות והרא"ש בפרק כל הבשר ושאר פוסקים המפורסמים וז"ל שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו ולכך צריך להדיח הבשר יפה יפה כו' ראשונה להעביר המלח והדם ושניה להעביר לחלוחית המים שנשארו בו ע"כ.

ומה שהצריך שיהיה הדחה ראשונה דוקא בכלי מנוקב היינו משום שזה תקנה טובה שלא יצטרך לנפץ כל המלח שעליו או לשטפו במים כדי להתיש כח רתיחת המלח קודם שיתננו בכלי שאינו מנוקב שמדיחו בו כדי שלא יהא נאסר הכלי והבשר מהמלח הבלוע מדם וה"ל כרותח והמקום שני הוא מה שכתב אחר שנשלם פרק כל הבשר במשנה טיפת חלב שנפלה בחתיכה כו' וז"ל וכתב הרמב"ן ז"ל ורבינו יצחק ז"ל חולק עליהם ומפרש שלא אמרו חלב נבילה הוא אלא בבשר בחלב ששניהם נעשין איסור כו' עד ולפיכך מלח שמלחו בו בשר שנתנוהו בקדרה או מלח שנמלח בו נבלה אע"פ שהחתיכה עצמה של מלח נעשית נבילה אינה אוסרת אלא בששים כיוצא בה כאלו היתה חתיכה של דם או של נבלה ואלו היה דינה כמלח האסורה מחמת עצמה אוסרת אפילו באלף שהמלח יש בה בנותן טעם אפילו באלף וזו סברא ברורה עכ"ל הרמב"ן ז"ל הרי אתה רואה בפירוש שהרמב"ן הסכים לדעת ר"י דמלח עצמו שמולחין בו בשר נעשית נבילה ואם נתנוהו בקדרה אוסרת עד ס' כיוצא בה ואי אפשר לומר דמה שכתב הרמב"ן וזו סברא ברורה לא קאי למאי דסמיך ליה מה שכתב ולפיכך מלח שמלחו בו בשר כו' אלא קאי דוקא ארישא שכתב שלא אמרו חלב גבינה הוא אלא בבשר בחלב כו' דא"כ קשה למה הביא הרמב"ן סיום דברי ר"י ולפיכך מלח שמלחו בו בשר כו' שלא לצורך אלא ע"כ צריך לומר דס"ל הכי לפסק הלכה ואין להקשות הלא הרמב"ן כתב בתשובותיו סי' קס"ו וז"ל שלא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא בבשר בחלב וכדעת רבינו אפרים ודרכו ישרה והלכתו ברורה מכמה ראיות וכן אנו נוהגים ועושים מעשה עכ"ל, וא"כ איך אפשר לומר דמה שכתב הרמב"ן וזו סברא ברורה קאי ג"כ למאי דסמיך ליה שהרי לדעת רבינו אפרים אין צריך ס' אפילו כנגד כל המלח דבס' כנגד האיסור הבלוע בו סגי כמו שכתב הסמ"ק וז"ל ואם שמו הבשר בקדרה בלא הדחה אחר המליחה המלח אסור את כל הקדירה עד ס' מן המלח כאלו היה המלח כולו דם דקי"ל דחתיכה עצמה נעשית נבילה גם בשאר איסורין דלא כפירוש רבינו אפרים שאומר דוקא בבשר בחלב ויש שהיו אוסרין אפילו באלף דלטעמא עבידא וליתא דאין לאסור יותר בדבר הבלוע מאיסור יותר מדבר האוסרו עכ"ל.

דיש לומר דאפילו לדברי רבינו אפרים לא משערין בס' כנגד הדם לבדו הבלוע במלח משום דלא ידעין כמה דם בלוע במלח הילכך צריך לשער כנגד כל המלח כדאמרין

גבי כחל בפרק גיד הנשה ולא כדמשמע מדברי הסמ"ק שהבאתי וזה מוכרח לומר כן לדעת הרשב"א והטור י"ד שפסקו גם כן בהדיא כרבינו אפרים ואפ"ה פסקו דצריך ס' כנגד כל המלח.

שוב מצאתי שכתב הר"ן שם בריש דבור המתחיל תנן בפירקין טיפת חלב שנפלה בחתיכה כו' וז"ל ומה שהביאו ראייה מן המליחה איכא למימר שהדם נשרף וכלה בתוך המלח לגמרי ע"כ. וזה מורה שהר"ן גופיה כתב אלו דברים שהבאתי לעיל ועמדתי מרעיד ומשתומם כשעה חדא פה קדוש יאמר דבר זה חדא שהרי אתה הראית לדעת מתוך דברי הר"ן גופא בשני מקומות שהבאתי שכתב להיפך בשם הרמב"ן דהמלח עצמו שמולחין בו אסור ועוד קשה הלא הקושיא שלו שהקשה דאי לא הרי אנו רואין שהמלח ניתך על הבשר כו' שבסבתה הכריח דהמלח עצמו שריא מעיקרא ליתא דכבר הרגישו בקושיא זו התוספות והרא"ש בפרק כל הבשר ורוב הפוסקים המפורסמים שהם סה"ת בסי' נ"ב וסמ"ג בחלק ל"ת סימן קל"ז והרשב"א בת"ה הארוך ומחו לה מאה עוכלי בעוכלא ומי שרוצה לטעום טעמים לשבח יעיין עליהם ולא עוד אלא בהר"ן גופא הביא שם טעם אחד שכתב ר"י בעל התוספות וז"ל וזהו טעם הכשר מליחת בשר שאע"פ שהמלח בלוע מדם ונעשה חתיכה נבילה והמלח נותן טעם בבשר אפ"ה אין הבשר נאסר בכך שאין הדם האוסר נבלע בבשר דאידי דטריד למפלט לא בלע זהו דעת ר"י ז"ל אבל אינו מחזור כו' עד ומה שהביאו ראייה מן המליחה איכא למימר שהדם נשרף וכלה בתוך המלח לגמרי ע"כ הרי אתה רואה בפירוש איך שהר"ן תלה עצמו בחגורתו ודחה בגילא דחיתיתא הטעם שכתב ר"י בלי טעם וראיה והקשה אלי יותר מכל הא דלעיל הוא זה שהרי הר"ן גופיה כתב שם טעם למה אין המלח חוזר ואוסר הבשר דכיון דחתיכה עצמה נעשית נבילה מבשר בחלב למדנו אין אומרים כן אלא דומיא דבשר בחלב ואין בבשר בחלב קליפה מן התורה דדרך בישול אסרה תורה ולפי טעם זה ע"כ צריך לומר שהר"ן גופיה ס"ל דהמלח עצמו אסור רק שאין שייך לומר בו חתיכה עצמה נעשית נבילה דומיא לרותח דצלי דמייתי שם לעיל מזה שאסור מיהא כדי קליפה רק שאין שייך לומר שאותה קליפה נעשית נבילה ואם כן למה כתב כאן שהמלח עצמו מותר מטעם לפי שהדם נשרף במלח וצריך נגר דיפרקינהו ומי שדעתו רחבה מדעתי יתריך דבריו וישא ברכה: אמר שמואל אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב כו'.

כתב הרא"ש בשם נימוקי הר"ר פרץ המולח בשר בכלי שאינו מנוקב אסור אפילו מה שחוץ לציר דכיון שמלח מיד הדם פירש ויוצא ממקום למקום ואינו יוצא לגמרי כיון שאינו מנוקב כו' והרא"ש חולק עליו ומ"מ כל האחרונים הסכימו כדעת מהר"ף וכן נוהגין והקשה הרב מהרא"י בהגהות ש"ד בסי' ט' דהא קי"ל דבשר לצלי א"צ מליחה גמורה ומנהג הכי הוא וגם אין נוהגין לדקדק אם נצלה כל צרכו שפלט כל דמו ואעפ"כ אוכלין אותו אע"פ דפירש הדם בתוך החתיכה עצמה ממקום למקום על ידי צליה כדאיתא בהדיא בתוספות בפרק כיצד צולין בשם ר"ת אלמא שאין אנו חשבינן אותה פרישה שפירש הדם בתוך החתיכה עצמה ממקום למקום ולא פירש לגמרי חוץ לחתיכה וחזר ונבלע בתוכו כאלו הוי דם שפירש וא"כ למה אנו אוסרין אפילו מה שחוץ לציר כשנמלח בכלי שאינו מנוקב מטעם כיון דפירש הדם בתוך החתיכה עצמה ממקום למקום חשבינן ליה כדם האברים שפירש וחזר ונבלע בתוכו ותירץ דכשנמלח בכלי שאינו

מנוקב ראוי להחמיר הואיל ולא עשה בתקנת רבנן ולא דמי לצלי שהניח מקום לדם לצאת ובשביל שלא המתין לצלות כל צרכו לא עבר במידי אתקנתא דרבנן וכתב האשיר"י בפרק כל הבשר בשם רשב"ם דהיכא דעביד כתקנתא דרבנן לא הטריחוהו יותר אע"ג דאיכא צד לאסור והוא הדין איפכא כו' ע"ש ואני אומר דאשתמיטתיה מה שכתוב בהגהות מרדכי דסוף חולין בשם מהר"ף מרא דשמעתא שהוא בעצמו הרגיש בקושיא זו ותרצה דמסתמא לא הוה שתיק מלהזכירו מאחר דמהר"ף הוא מרא דשמעתא וז"ל ואם תאמר אם מהאי גיסא להאי גיסא הוי דם האברים שפירש א"כ היכי שרינן בשר צלויה ולא שנמלחה ואפילו כי לא נצלית כל צרכה והא בלע האי בשר על ידי צליה וי"ל כבולעו כך פולטו ואע"ג שעדיין אנו רואים דם בחתיכה אותו לא פירש כלל כי פירש מעט מעט אבל מה שפירש ממקום למקום נפלט מיד ותדע דהא מולייתא שרינן מהאי טעמא ואע"ג שיש בתוכו בשר שלא נמלחה ונבלע בבשר האחר משיטת מהר"ף עכ"ל.

והאמת שדבריו צריכין ביאור דהא קי"ל דמליח הוי כרותח דצלי וא"כ למה לא אמרינן נמי דמה שפירש ממקום למקום ע"י המליחה נפלט מיד וצריך לומר דמהר"ף ס"ל דאע"ג דקי"ל דמליח הוי כרותח דצלי ה"מ להחמיר כגון אם נמלחו יחדו נבלה וכשרה דהוי להו כחם בתוך חם אבל להקל לומר במליחה כבולעו כך פולטו לא כמ"ש המרדכי בפרק כל הבשר ושאר פוסקים.

ולכל התרוצים נתיישב ג"כ למה אנו אוסרין אם נתבשל בשר בלא מליחה אפילו אם איכא ס' כנגדו מטעם דע"י בישול פירש הדם בתוך החתיכה עצמה ממקום למקום והוי כאלו פירש לחוץ ולמה לא אסרינן ג"כ מהאי טעמא בשר שנצלה בלא מליחה גמורה כן נראה לי: רב ששת מלח ליה גרמא גרמא כו' אלא לא שנא כתב שם המרדכי וז"ל כתב רבינו ברוך בספר החכמה נשאלתי על חתיכת בשר תפל שנתערבה בין חתיכות מלוחות בכלי שאינו מנוקב וקבלה החתיכה דם מן החתיכות ומצאו אותה מהו שיתירוה על ידי מלח שיוציא הדם ממנה ואסרתי כי אמרתי הדם הנבלע מעצמו בחתיכה ההיא יצא על ידי מלח אבל הדם הנבלע ממש בחתיכה על ידי חתיכות איסור כי הך עובדא אינו יוצא עוד לא על ידי מלח ולא על ידי דבר אחר דאפילו בכלי מנוקב אמרינן דדגים ועופות שמלחם זה עם זה אסורים הדגים משום דרפו קרמייהו ובעידנא דפלטי עופות בלעי דגים מנייהו הרי לך כיון שבלעו דגים מן העופות הדם לית להו תקנתא הכי נמי הכא כו' עכ"ל.

לכאורה היה נראה בעיני לפרש האי חתיכת בשר תפל דקאמר רבינו ברוך דלא איירי שהחתיכה בשר לא היתה עדיין מלוחה דבכהאי גוונא ודאי שרי דלא גרע מאם נפלה לציר שכתב בשערי דורא שער ד' ושאר פוסקים המפורסמים דמותר על ידי מלח משום דאידי דיפלוט דם דידיה יפלוט גם כן דם שבלע ממקום אחר אלא מיירי שהיתה מלוחה והודחה ועכשיו הוא תפל ולכן אסורה כשבלעה מן הציר דשוב אין לו תקנה במליחה כיון דליכא למימר אידי דיפלוט דם דידיה כו'.

ועוד דאם איתא דהאי חתיכת בשר תפל איירי כפשוטו שלא היתה עדיין מלוחה א"כ קשה מאי ראייה מייתי מדגים ועופות שמלחם זה עם זה שהדגים אסורים ולית להו

תקנתא במליחה הכי נמי הכא שהרי אין הנדון דומה לראיה כלל דאלו דגים בעידנא דבלעי הדם מן העופות אינן תפל שכבר פלטו כל דמן וצירן שבגופן ע"י המליחה ולכן תו לית להו תקנה במליחה כיון דליכא למימר איידי דיפלטו עוד דם דידהו יפלטו ג"כ הדם שבלעו לאפוקי חתיכה זו שלא היתה עדיין מלוחה איכא למימר איידי דיפלוט עוד דם דידיה כו'.

ומצאתי און לי בדברי הרשב"א בתורת הבית שכתב אחר שפסק דאסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קודם פליטתו כו' וז"ל ויש מגדולי המורים שהורו שחזור הוא להכשרו עם מליחתו שכשם שפולט דם של עצמו כך פולט דם שבלע מחוצה לו וזה נכון וגדולה מזו אמרו מקצת רבותינו שאפילו מלחו בשר על בשר שנמלח והודח ובלע דם חתיכה זו שמלחו עליו חוזר הוא ומולחו וכשר דכבולעו כך פולטו וכמו שפולט על ידי מלח דם של עצמו כך פולט דם שבלע ממקום אחר ואין דבר זה נכון בעיני וראיתי סתירת דבר זה ממה שאסרו דגים שמלחן עם עופות ואלו היה להם היתר במליחה לא אמרו אסורים ולא היו שותקים מללמד עליהם את ההיתר עכ"ל הרי אתה רואה בפירוש שלא הביא סתירה ממה שאסרו הדגים שמלחן עם עופות על דין הראשון אלא אדרבה כתב עליו וזה נכון והוא מהטעם שכתבתי אמנם אחר רוב העיון מצאתי שאי אפשר לפרש כן אלא חתיכת בשר תפל דקאמר ר"ב איירי כפשוטו שלא היתה עדיין מלוחה ולית ליה זה הדין שכתב בש"ד שהבאתי חתיכת בשר שלא נמלח ונפל עליה ציר או נפל לתוך הציר יחזור וימלחנו ומותר דאיידי דיפלוט עוד דם דידיה כו' משום דס"ל שאין המלח מפליט אלא דם המובלע באיברים מעצמן אבל דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליטו כלל אע"פ שעדיין יש לו לפלוט דם של עצמו ולא אמרינן איידי דיפלוט דם דידיה כו'.

ומה שהביא ראייה מדגים ועופות שמלחם זה עם זה שהדגים אסורין היינו משום דס"ל או דאמרינן הך סברא כמו שפולט על ידי מליחה דם של עצמו כך פולט דם שבלע ממקום אחר לגמרי דהיינו אע"פ שכבר נמלח ופלט דם של עצמו אפ"ה פולט דם שבלע ממקום אחר ע"י מליחה כמו שכתב הרשב"א בשם מקצת רבותינו שהבאתי או דאמרינן שדם הנבלע ממקום אחר אין המלח מפליט לגמרי דהיינו אע"פ שעדיין יש לו לפלוט דם של עצמו והשתא שפיר מייתי ראייה מדגים וכה"ג ממש צריכין אנו לומר לדעת הר"ן בפרק כל הבשר גבי דגים ועופות שמלחן זה עם זה שכתב ג"כ דין זה עם הטעם של רבינו ברוך ובסמוך אעתיק לשונו וזה מוכרח דאם איתא דסבר ר"ב כדעת ש"ד ושאר פוסקים שהבאתי והאי חתיכת בשר תפל דקאמר מיירי שהיתה מלוחה והודחה ועכשיו הוא תפל ולכן אסורה כשבלעה מן הציר אם כן קשה טובא למה הוצרך רבינו ברוך ליתן טעם לאסור מחמת שאין המלח מפליט אלא הדם הנבלע מעצמו בחתיכה אבל דם הנבלע בו ממקום אחר אין המלח מפליטו והוצרך להביא ראייה מדגים ועופות כו' שרוב הפוסקים המפורסמים וכמעט כולם חולקים על סברא זו וס"ל דאמרינן איידי דיפלוט דם דידיה כו' שכשם שפולט דם של עצמו כך פולט דם הנבלע בו ממקום אחר והשתא תיפוק ליה דאפילו אי הוה אמרינן כשם שהמלח מפליט דם של עצמו כך מפליט עמו דם שבלע החתיכה ממקום אחר אפ"ה אסור כיון שהחתיכה זו היתה מלוחה ופלטה כל דמה והודחה שוב אינה חוזרת ופולטת הדם שבלע ממקום אחר כיון דליכא למימר איידי

דיפלוט דם דידיה כו' כמו שכתב הר"ן טעם זה לדעת רבינו יונה בפרק כל הבשר גבי דגים ועופות שמלחם זה עם זה והילך לשונו וכי תימא דגים שמלחן עם עופות יחזרו אחר מליחה להיתרן הראשון איכא למימר שאין המלח מפליט אלא דם המובלע באיברים מעצמן אבל דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליטו ולפי זה יש להזהר שלא להניח בשר תפל אצל בשר מלוח בעוד שמלחו עליו אע"פ שדעתו למלוח התפל לאחר כן לפי שהתפל כיון שאינו טרוד לפלוט בולע הדם שפולט המליח וה"ל דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט על ידי המלח לגמרי אבל הרב רבינו יונה התיר ואמר דלא דמי לדגים דהתם הוא שאין בהן דם מגופן אלא אותו שבלעו ולפיכך אין כח במלח להפליטו אבל חתיכה זו שדמה בתוכה כשם שהמלח מפליט דם של גופה כך הוא מפליט דם הנבלע בה ממקום אחר ומכל מקום אפילו לפי סברא זו כל שנמלח ויצא מידי דמו והודח אין מניחין אותו אצל בשר אחר בעוד שמלחו עליו ופולט דם לפי שזה בולע דם פליטת האחר ושוב אין לה תקנה במליחה כו' עד דכי ניח מלפלוט ציר בלע מדמה דאידיך כדגים ועופות כו' עכ"ל.

הרי אתה רואה בפירוש שהר"ן כתב מסברא דנפשיה הטעם שהדגים אסורין כמו שכתב רבינו ברוך ובהכרח צריך אתה לומר דס"ל או דאמרינן הך סברא כמו שפולט כו' כמו שכתבתי לעיל לדעת רבינו ברוך וזהו שדקדק למינקט שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי דאל"כ לגמרי למה לי ועוד דאל"כ אין מקום למה שכתב ולפי זה יש להזהר שלא להניח לדגים דהתם כו'.

ומ"ש בשם רבינו יונה דלא דמי לדגים דהתם הוא שאין בהם דם מגופן לא בעי למימר דלעולם אין בהם דם מגופן אלא ר"ל עתה שכבר פלטו כל דמן ע"י מליחה לא נשאר בהם דם אלא אותו שבלעו ומדכתב ומ"מ אפילו לפי סברא זו כל שנמלח ויצא מידי דמו והודח כו' משמע בהדיא דבשר תפל דקאמר בתחלה דבריו לא איירי בנמלח והודח ועכשיו הוא תפל אלא איירי כפשוטו שלא היתה עדיין נמלח ואין דבר זה צריך הרבה חזוק שהרי כתב אבל חתיכה זו שדמה בתוכה משמע בפשיטות דמיירי שלא היתה עדיין נמלח ובסגנון זה איירי רבינו ברוך וכבר ראיתי מי שפירש דברי רבינו ברוך שהבאתי כמו שעלה על דעתי מעיקרא ועכשיו הנני יוסיף להפלא הפלא ופלא לפי מה שעלה על דעתו להסכים דברי רבינו ברוך עם דעת בעל ש"ד למה לא פירש שהחתיכה בשר תפל איירי כפשוטו שלא היתה עדיין מלוחה כלל ואיירי שלא הודח הדחה ראשונה והשתא הקושיא שהוקשה לו דכהאי גוונא ודאי שרי דלא גרע מאם נפלה לציר דמותר מעיקרא ליתא שהרי כבר פירשה מהרא"י בהגהות ש"ד דלא כתב בעל ש"ד בשר שלא נמלח שנפל לציר דמותר אלא דוקא כשהודח בתחלה.

שוב מצאתי בדרשות מהרי"ל בדיני שריית הבשר ומליחתו שכתב וז"ל חתיכה תפל שלא נמלחה עדיין ונתערבה בין מלוחות ונשתתה ביניהן אותה חתיכה אסורה ולא מועיל למלחה שנים אמנם אם הודחה טרם שנתערבה יחזור וידיחנה וימלחנה עכ"ל. ויראה לי מפשט לשונו ששאב אלו המים מבאר המרדכי והבין את דבריו על סגנון זה שפירשתי אמנם לפי האמת נראה לי ברור דגם פירוש זה אינו נכון ולא עלה מעולם על דעת רבינו ברוך דא"כ קשה גם כן הקושיא שהקשיתי לעיל דלא ה"ל לרבינו ברוך לדחוק עצמו

למצוא טעם לאסור לחלק בין דמו לבין דם הנבלע הבא ממקום אחר ולהביא ראיה מדגים ועופות שמלחן זה עם זה כו' שרוב הפוסקים חולקים על סברא זו כנזכר תיפוק ליה דאסור משום דהוי כחתיכה שלא הודחה ונמלחה דאסור אלא מחוורתא כמו שכתבתי שרבינו ברוך פליג בזה על בעל ש"ד וסבירא ליה דאם נפל בשר שלא נמלח לציר אין לו תקנה כלל מטעם שכתב הוא בנדון זה הדם הנבלע מעצמו בחתיכה ההיא יצא על ידי מלח אבל הדם הנבלע ממש בחתיכה על ידי חתיכות האיסור אינו יוצא עוד לא על ידי מלח ולא ע"י דבר אחר.

וראיה גלויה ומפורסמת לדברי ממה שכתב בית יוסף בטור י"ד סימן ס"ט וז"ל כתב בש"ד שער ד' חתיכה שלא נמלחה ונפל עליה ציר מבשר מלוח או נפל לתוך הציר יחזור וידיחנה וימלחנה כו' ובסימן שאחר זה יתבאר דלדעת הרשב"א והר"ן כל זה אסור ועיין שם עכ"ל. וכוונתו בזה מה שכתב בסימן שאחר זה בשם הרשב"א והר"ן דאסור ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קודם פליטתו לפי שהבשר זה שלא נמלח בולע ממה שחבירו פולט וה"ל דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי כו' וזהו ממש כדעת רבינו ברוך.

הרי קמן מבואר לדעת בית יוסף שרבינו ברוך פליג בזה על הש"ד עם היות שכבר שדיתי נרגא בחדושי על דברי בית יוסף שאין דבריו בזה נכונים כלל לפי שי"ל דאף הרשב"א והר"ן מודו לבעל ש"ד ולא אסרו רק לכתחלה להניחו אצל ציר שהרי הרשב"א כתב על סברת בעל ש"ד וסייעתו וזה נכון וגם מדברי הר"ן בפרק כל הבשר גבי אין יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו' וגבי' מה שכתב גבי אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב משמע בהדיא שהסכים לסברת רבינו יונה ז"ל שכתב כסברת ש"ד שחוזר להיות מותר עם מליחתו שכמו שפולט דם של עצמו כך פולט נמי דם שבלע הבא ממקום אחר ומיהו לכתחלה כ"ע מודו דאסור להניחו אצל ציר דוק ותשכח מכל מקום אין שום אדם יכול להכחיש שרבינו ברוך פליג על השערי דורא מטעם שכתבתי וחתיכת בשר תפל איירי כפשוטו ועדיין צריכין אנו למודעי דלענין עיקר הדין לאו דוקא כלי שאינו מנוקב אלא נקט כלי שאינו מנוקב משום דמעשה שהיה כך היה וזה נ"ל ברור: בשמעתיא כשרה שינקה מן הטרפה כו'.

כתב המרדכי דף תש"נ ע"ג וז"ל ולפעמים רגילות הוא ליקח הקיבה עם עורה ונותנין אותה בכלי מלא מים ושוהה שם זמן מרובה כדי שיקרוש הצלול ופעמים משהין אותה במים עם עורה יום או יומים ונראה דאסור להשהותו כל כך זמן גדול כו'. ואע"ג דצונן הוא מ"מ בולעין זה מזה על ידי שריי' זמן גדול כדאמרינן בשר בחלב חידוש הוא דאיתרו ליה כולי יומא בחלבה שרי כו' ומהאי טעמא אסור לשרות בשר יבש מליח במים כדי למתק הבשר עד שידחנו במים תחלה אמנם אם לא הדיחו ושראו במים בדיעבד מותר שאין האיסור רק מחמת מלח שעליו הבלוע מדם והרי יש ס' כנגד הדם שבבשר עיין פ"ב דביצה ספר התרומה וספר המצות עכ"ל המרדכי.

והדבר ברור דמה שכתב ומה"ט אסור לשרות בשר יבש מליח במים מיירי במים צוננין והאיסור הוא דוקא לשרותו יום שלם דומיא לשריית הקיבה במים צוננין דאע"ג דצונן הוה מ"מ בולעין זה מזה ע"י שריי' זמן גדול ותדע מדכתב ומה"ט אסור כו'. ועוד דסתם

מים הנזכרין בכל מקום היינו צוננין וכן הוא מבואר באר היטב בספר המצות שכתב המרדכי דין זה בשמו וז"ל יש נוהגין בחתיכת בשר מלוח כשרוצין ליתן אותה בקדירה והיתה מלוחה יותר מדאי וצריך לשרות אותה במים שמדיחים אותה קודם השרייה כי שרייה מבלעת דם שבמלח בתוך החתיכה אפס אין שרייה מבלעת הדם שבמלח בתוך החתיכה אם אין שורין אותה יום שלם כאשר בארנו למעלה בענין הקיבה ע"כ כן נ"ל: פרק עשירי דף קל ע"ב אמר רב חסדא המזיק מתנות כהונה או שאכלן פטור מלשלם מ"ט אי בעית אימא משום דכתיב זה וא"א משום דה"ל ממון שאין לו תובעין וכתב שם הר"ן וז"ל ומיהו ודאי לתרתי לישני מדת חסידות הוא שישלם כו'.

רבים נשתבשו בהבנת דבריו אלה ונראה דהכי פירושו הר"ן נשמר שהיינו יכולין לחלק ולומר מדת חסידות איכא בין לישנא קמא ללישנא בתרא דללישנא קמא דמעט ליה מכח פסוק א"כ לא ממעט ליה אלא דלית ביה משום מצוה אבל אכתי אית ביה משום מדת חסידות כי דרש הפסוק אינו ממעט מדת חסידות אבל לישנא בתרא דמעט ליה משום טעם דהוה ממון שאין לו תובעין והיה מקום לטעות ולומר דללישנא זה אפילו מדת חסידות אין כאן לכך אמר הר"ן ומיהו ודאי לתרתי לישני כו' כלומר אפילו ללישנא בתרא מדת חסידות הוא שישלם והר"ן מוכיח זה מדמייתי עלה בגמ' ת"ש בעל הבית וכו' וכוונתו להביא ראיה על כל דבריו בעצם וראשונה דאף ללישנא בתרא מדת חסידות הוא שישלם ושנית דאף ללישנא בתרא אינו חייב לצאת ידי שמים וראשונה מדמקשה הגמרא טעמא דעני היה הא עשיר משלם אמאי ליהוי כמזיק מתנות כהונה וע"כ קושיא זו היא גם אליבא דלישנא בתרא דאלו לא הקשה רק ללישנא קמא הוי ליה לתרוצי שאני מתנות דכתיב בהו זה אלא ע"כ דלתרתי לישני מקשה ומשום דללישנא בתרא הוי טעמו משום דה"ל ממון שאין לו תובעין לכך השוה מתנות ללקט שכחה ופאה וזהו מה שאמר הר"ן אחר שהביא לשון הגמרא כצורתה כלומר אלמא דכל מידי דמחייב רחמנא למיתביה לעניים וכו' עד ומתנות עניים נמי ממון שאין לו תובעין הם וכל זה להוכיח שהקושיא היא גם ללישנא בתרא או אם תרצה לומר דוקא ללישנא בתרא הוה משני שאני הכא דכתיב זה וכיון שכן דמש' מדת חסידות שנו כאן ע"כ צריך לומר אפילו ללישנא בתרא מדת חסידות הוא שישלם וממילא שמעינן ג"כ דללישנא בתרא אינו חייב לצאת ידי שמים מדקא משני מדת חסידות שנו כאן ולא קא משני דמשלם דקאמר היינו בבא לצאת ידי שמים ואין לומר דאה"נ דהוי מצי לשנויי הכי אלא משום דדוקא דלישנא וחכמים אומרים עני הוה באותה שעה דמשמע הא עשיר משלם אפשר לפרושי דהיינו בבא לצאת ידי שמים אבל ישלם כשיחזור לביתו דקאמר ר' אליעזר זהו ודאי דוקא משום מדת חסידות לחוד דכיון דבשעה שלקחן בהיתר לקחן דבאותה שעה עני היה לכך כשיחזור לביתו אינו משלם אלא מפני מדת חסידות והגמרא נקט תירוץ דשוה לתרווייהו אבל לעולם אימא לך דמזיק מתנות חייב לשלם בבא לצאת ידי שמים ללישנא בתרא על כן הוסיף הר"ן לומר ומדרבי אליעזר לא פרכינן כלל א"כ מאחר דלא פריך רק מהחכמים אם איתא דללישנא בתרא חייב לצאת ידי שמים כדברי התו' ה"ל לשנויי מאי משלם בבא לצאת ידי שמים ובאמת קושיא חזקה היא על התוספות שלא נזהרו לחלק בין מדת חסידות לבין לצאת ידי שמים.

כך כתב הרב המובהק ר' יהודה בן הרב הגדול מוהר"ר מאיר פדווה ז"ל: